

Год. III. кн. 6 и 7
ЮНИЙ и ЮЛИЙ
Плѣвекъ.

Списание
на
др-вото на българскитѣ
пепиниеристи — лозари.

REVUE DE VITICULTURE

Revue mensuelle de la Société des pépinieristes
et viticulteurs bulgares paraissant
à Plevén (Bulgarie).

СЪДЪРЖАНИЕ.

Бесѣда	169
Кършене на лозята	178
Лѣтна рѣзидба на лозата	182
Оидиумъ и борбата противъ него.	187
Разтвори, дѣйствуващи противъ маната и оидиума.	191
Отелло	192
Една пеперуда по лозята	194
Червивостта на овощията	202
Овощни вина	203
Хроника	205
Въпроси и отговори	206

СЪТРУДНИЦИ.

Хр. С. Георгиевъ — Главенъ инспекторъ по лозарство въ Министерството на Земледѣлието.

Бълчо Ив. Бълчевъ — лозаръ-винарь, специалистъ агрономъ при Старо-Загорската държавна катедра.

Д. Г. Овчаровъ — лозаръ-винарь, учителъ въ Земледѣлското училище — Плѣвенъ.

Дончо Бъчеваровъ — учителъ-лозаръ-винарь въ земледѣлското училище, Обр. Чифликъ — Русе.

Н. Чукуровъ — лозаръ-винарь, учителъ въ Земледѣлското училище въ с. Садово.

С. Грековъ — агрономъ-специал. при Св. Синодъ — София.

Цв. Пеневъ — лозаръ, управителъ на Държавния лозовъ разсадникъ — Ломъ.

Ив. Добревъ — лозаръ-винарь, техникъ въ Държавната изба — Плѣвенъ.

Н. Недѣлчевъ — лозаръ-винарь, учителъ въ Лозарското-винарско училище — Плѣвенъ.

Н. Д. Петковъ — лозаръ-винарь-агрономъ въ Централната Земледѣлска Банка — София.

В. Мариновъ — лозаръ-агрономъ въ гр. Ловечъ.

Л. Ив. Кънчевъ — лозаръ-винарь, специалистъ агрономъ при Софийската земледѣлска станция.

В. Стрибърни — овощаръ-учителъ въ Земледѣлското училище — Садово.

П. Чепишевъ — овощаръ, поднач. въ М-вото на Земледѣлието.

Списание на Друж-то на Бълг. пепиниеристи-лозари.

Излиза всѣки мѣсецъ освѣтъ ноември и декември.

Годишенъ абонаментъ за България 4 лв., за странство 6 лв.

Обявления и реклами се приематъ по споразумѣние. Ржкописи не се връщатъ.

Всичко, което се отнася до списанието, се изпраща до редакцията на Сп.

„Лозарски Прѣгледъ“ — Плѣвень.

Б е с ъ д а

по

**Застраховката на земледѣлскитѣ произведения отъ градушка,
при Българската Централна Кооперативна Банка. *)**

I. Уводъ.

Нашата страна — поради географичното си положение — е изложена твърдѣ много на опустошителното дѣйствиe на градушкитѣ. Отъ свѣдѣнията за падналитѣ градушки прѣзъ послѣднитѣ години може да се заключи, че годишно имаме срѣдно 50—60 градоносни дни, съ обща загуба, за зсички култури, около 20 милиона лева! Тѣзи загуби се отразяватъ тежко върху пострадалитѣ, а особено върху дребнитѣ стопани и изполичари, които въ повечето случаи сж принудени да търсятъ пари съ лихва — при съвсѣмъ неблагоприятни условия — за издръжка на сѣмействата си и набавяне необходимитѣ за стопанствата оборотни срѣдства.

*) Официално издание на Б. Ц. К. Банка.

Съ огънь и вода човѣкъ може да се бори, но не и съ градушката. Борбата срѣщу тая природна стихия е много трудна, несигурна и, може да се каже, почти невъзможна. Градобойнигѣ топове и ракети не дадоха на практика очакванитѣ резултати. Единствено сигурно сръдство за прѣмахване лошитѣ сетнини отъ градушката е специалната, за цѣльта, застраховка на земледѣлскитѣ произведения.

II. Основни начала на застраховката отъ градушка.

Слѣдъ отмѣняването на първия законъ за застраховане, на земнитѣ произведения отъ градобитнина, който не можа да даде необходимата цомощ на пострадалигѣ, въпросътъ за застраховката на земледѣлскитѣ произведения отъ градушка остана откритъ. Нуждата налагаше да се замѣсти старата застраховка съ нова, която, обаче, да гарантира изцѣло и сигурно труда на земледѣлца.

Съ законъ отъ 26 декември 1910 год. се въведе наново застраховката на земледѣлскитѣ произведения отъ градушка която почива на слѣднитѣ начала:

1. Застраховката е свободна, доброволна и се основава на началото на взаимността: „единъ за всички и всички за единъ“.

2. Застрахователната вноска (премията) е точно опрѣдѣлена за всѣка община, по култури. Допълнителна премия не се взема, нито пъкъ се намалява опрѣдѣлената вече годишна премия.

3 Срокътъ за доброволно изплащане на годишната премия е до 1 септември. Неплатенитѣ до тогава премии се събиратъ отъ държавнитѣ бирници принудително, прѣзъ мѣсецитѣ септември и октомври. Значи, застраховката отъ градушка може да бѣде въ сила, безъ да е внесълъ застрахованиятъ прѣдварително нѣкаква сума — нѣщо, което не се срѣща при никой другъ видъ застраховка.

4. Опрѣдѣленото обезщетение се изплаща напълно най-късно до края на календарната година. Обаче, за да улесни пострадалигѣ стопани, Б. Ц. Кооперативна Банка отпуска порано въ авансъ часть отъ слѣдующото се обезщетение.

5. Нито Банката, нито държавата не прѣслѣдватъ никаква печалба съ застраховката на земледѣлскитѣ произведения отъ градушка, както това правятъ частнитѣ застрахователни дружества.

6. Отдѣлението за застраховка отъ градушка при Банката се стреми да работи съ твърдѣ малко административни разноси; то се подпомага материално и морално отъ държавата.

7. Отъ годишнитѣ излишъци се образува специаленъ резервенъ фондъ за покрѣпане на извънредни загуби, при силно градоносни години.

8. Изплащането на обезщетенията е обезпечено. Ако прѣдвидената по закона сума прѣзъ извѣстна година се окаже недостатъчна за изплащане поне 80% отъ обезщетението, взема се до 50% отъ резервния фондъ; ако и така добитата сума на достигне, прави се заемъ отъ Земледѣлската Банка. До сега, обаче, обезщетението е изплащано винаги напълно, безъ да се е прибѣгвало до резервния фондъ.

9. Оцѣнката на причиненитѣ отъ градушка загуби се извършва отъ оцѣнители — незаинтересовани въщи земледѣлци и лозари, подъ надзора на Банката. Оцѣнителитѣ се назначаватъ отъ Банката, по прѣдставление на окръжнитѣ съвѣти. Тѣ, слѣдъ подходяща подготовка, даватъ клѣтва за безпристрастно и добросъвѣстно изпълнение на длъжността си.

10. Застрахованитѣ се прѣдставляватъ при Банката отъ единъ съвѣтъ, състоящъ се отъ по 1 прѣдставителъ измежду застрахованитѣ за всѣки окръгъ, въ който взима участие и държавенъ комисаръ.

III. Обяснение на закона и застрахователнитѣ условия.

1. Държавна помощъ. Отдѣлението за застраховка отъ градушка е създадено отъ държавата като обществено учрѣждение за повдигане благосъстоянието на страната и се ползува съ привилегиитѣ на такова. Освѣтъ това, държавата му дава щедра материална подкрѣпка, която се състои въ слѣдното:

а) Основенъ капиталъ отъ 1,000,000 лв., чийто лихви, около 50,000 лв., се отнасятъ къмъ резервния фондъ.

б) Ежегодна държавна субсидия; най-малко отъ 300,000 лева. Прѣзъ първитѣ 4 години, обаче, държавната помощъ е била по 600,000 лева годишно.

2. Резервенъ фондъ. Образува се отъ лихвитѣ на основния капиталъ, встѣпителнитѣ вноски (по 25 ст. на 100 лв. застрахована сума), годишнитѣ излишъци и лихвитѣ на самия фондъ. Отъ резервния фондъ, въ случай на нужда, може да се вземе до половината му, ако другитѣ срѣдства прѣдвидени за изплащане на обезщетението се окажатъ недостатъчни.

Намаление на обезщетението се прави само прѣзъ силно градоносни години, когато премиитѣ и държавната помощъ не достигнатъ за пълното изплащане на изчисленото обезщетение. Въ такъвъ случай за изплащане на обезщетението до 80% се взима до половината отъ резервния фондъ. Ако и така добитата сума не може да покрие 80% отъ обезщетението, сключва се заемъ отъ Земледѣлската Банка, въ размѣръ на недостига, който трѣбва да се изплати отъ първитѣ излишъци прѣзъ слѣдващитѣ години.

На 31 декември 1914 г., т. е. само за 4 години, резервниятъ фондъ на отдѣлението възлиза на крупната сума 1,173,245 лева.

3. *Административни разноси.* За да бжде застраховката евтина и достъпна и за най-бѣднитѣ стопани, прѣдвидено е отъ закона да се отдѣлятъ само до 20 ст. върху всѣки 100 лв. застрахована сума, за разноси по издрѣжка на Отдѣлението за застраховка отъ градушка при Б. Ц. Кооперативна Банка. Често пжти тая сума не е достатъчна за покриване на административнитѣ разноси и тогава недостигътъ остава въ тежестъ на Кредитния отдѣлъ на Банката. Така щото Банката не само не печели, а търпи и загуби, като се намаляватъ годишнитѣ печалби на Кредитния и отдѣлъ.

4. *Строго опрѣдѣлени, сравнително низки годишни премии, безъ допълнителни вноски.* Понеже държавата нѣма за цѣлъ да печели отъ застраховката, улеснява я всестранно, за да могатъ премиятъ да бждатъ по възможность по-низки. Така напр., за зърненитѣ храни се заплаща отъ 80 ст. до 4-20 лв. за 100 лева застрахована сума, а въ повечето случаи между 1-50 и 2-40 лв. За най-скѣпата и изложена на най-голѣмъ градобитенъ рискъ култура — лозя, застраховани прѣди прѣцвѣтяването — се плаща отъ 2-80 до 12 лв., а срѣдно 5-60 — 8-40 лв.

Годишната премия е строго опрѣдѣлена и никога не се събиратъ допълнителни премии. Напротивъ, при намаление на застрахованата сума — поради поврѣди отъ болести, неприятели, суша, студъ, наводнение и пр. — намалява се съразмѣрно и премията, стига застрахованиятъ да заяви това своевременно въ Банката (§ 17 отъ застрахователнитѣ условия).

Въ помощъ на застраховката отъ градушка работятъ безплатно общинитѣ, Българската Земледѣлска Банка и други обществени органи, а като държавно учрѣждение отъ обществена полза, Отдѣлението за застраховка отъ градушка не плаща за пощенски разноси и е освободено отъ всѣкаквиданъци, такси и бери (чл. 22 отъ закона).

5. *Встѣпване въ застраховка.* Който иска да застрахова произведенията си отъ градушка, трѣбва да отиде въ общината, кждѣто има нужнитѣ за това *заявления-описи*, както и всички други формуляри. Въ заявлението-описъ се вписватъ, споредъ основната данѣчна книга на общината, всички имоти, които лицето желае да застрахова, съ означение на културитѣ, съ които сж посѣяни или засадени, съгласно § 3 на застрахователнитѣ условия.

Всѣка година Банката изпраща на общинитѣ едно голѣмо обявление обр. № 5, което съдържа доходнитѣ стойности и премиятъ за отглежданитѣ въ общината култури. Това обявление се окачва на видно мѣсто въ общинската

канцелария и трѣбва да се прочете съ внимание отъ всѣки стопанинъ.

Споредъ избранитѣ доходни класове се изчислява застрахованата сума и годишната вноска, а слѣдователно и обезщетението, въ случай на градушка. Ето защо, прѣпоръчва се всѣки застрахованъ да знае добръ доходнитѣ стойности за селото си, та споредъ тѣхъ да опрѣдѣли дѣйствиелната стойностъ на прихода отъ имотитѣ си.

Всѣки стопанинъ може да застрахова всичкитѣ си произведения (съ изключение на овоцията, черницитѣ и нѣкои отъ зеленчуцитѣ, които за сега се изоставятъ) или само отдѣлни категории отъ тѣхъ (зърнени храни, лозя, тютюнища, ливади и др.); въ послѣдния случай той е длъженъ да застрахова всичкитѣ си имоти, които сж засѣти или засадени съ култури отъ избраната категория (§ 3 отъ застрахователнитѣ условия).

6. *Начало и край на застраховката.* Застраховката започва на другия день, слѣдъ получаването на застрахователното удостовѣрение отъ заявителя. Отдѣлението е взело мѣрки, тази работа да става по възможностъ най-бърже. За старозастрахованитѣ застраховката не се прѣкъсва (§ 25 отъ застрах. условия), обаче, въ техенъ интересъ е да изпращатъ въ Банката описи всѣка година, най-късно до 1 май.

Застраховката трае до тогава, докато застрахования не съобщи, че се отказва отъ нея или до когато управлението на Банката не му съобщи, че му е прѣкъсната застраховката.

Който иска да се откаже отъ застраховката, длъженъ е да прати въ Банката заявление за отказъ, като си послужи съ специалнитѣ за цѣльта формуляри. Тѣзи заявления трѣбва да се изпратятъ най-късно до края на м. февруари, понеже отъ 1 мартъ почва новата застрахователна година.

Който се откаже отъ застраховката, врѣди самъ на себе си, защото чрѣзъ това губи участието си въ ежегодната парична субсидия, която държавата отпуска и въ набрания резервенъ фондъ на Отдѣлението; освѣнъ това, ако пожелае отпослѣ наново да постѣпи, той ще трѣбва още веднажъ да плати встѣпителна вноска.

При Отдѣлението за градобитнина се застрахова имотътъ, а не самия ступанинъ. Промѣната на стопанина или наемателя на имота не прѣкъсва застраховката; новиятъ стопанинъ или наемателъ поема, по отношение на застраховката, правата и задълженията на прѣдишния.

7. *Заявление за обезщетение.* Щомъ падне градушка, застрахованиятъ трѣбва най-първо да обходи имотитѣ си и се увѣри, дали посѣвитѣ му сж пострадали и то въ размѣръ повече отъ 8%. Само въ такъвъ случай той подава въ общината заявление (обр. № 6) за искане оцѣнка на загуби, най-късно до третия день слѣдъ падането на градушката.

Кметътъ вписва по редъ всички заявители въ едно общо заявление (обр. № 7), отговаря на зададенитъ въ него въпроси и го изпраща *незабавно* въ Банката. която възъ основа на тия свѣдѣния, нарежда оцѣнка на загубитъ.

8. *Оцѣнката на загубитъ* се извършва, както се каза, отъ подготвени и заклети въщи земледѣлци или лозари.

Кметътъ получава отъ Банката едно съобщение, въ което се опрѣдѣля датата на оцѣнката и името на оцѣнителя. Датата на оцѣнката той съобщава отдѣлно на всѣки застрахованъ, срѣщу подписъ, тъй че никой не може отпослѣ да се извинява, че не е знаелъ за това.

Прѣпоръчва се на застрахованитъ, при пристигането на оцѣнителя, да иматъ готови описитъ на застрахованитъ сѣимоти и да му показватъ сами, или чрѣзъ свои замѣстници, пострадалитъ култури, тъй като тѣ ще бждатъ сами виновни, ако оцѣнителятъ пропусне да оцѣни нѣкой имотъ.

Ако падне градушка прѣзъ врѣме на жътва или беритба, съ разрѣшение на общинския съвѣтъ, прибирането на произведенията може да се почне или да продължи, ако е почнато вече; само че затова кметътъ трѣбва веднага да увѣдоми телеграфически Банката. Слѣдъ телеграмата, той изпраща задължително и прѣдписаното общо заявление обр. № 7.

Пострадалитъ въ таквъ случай сж длъжни да се съобщаватъ съ § 35 отъ застрахователнитъ условия, т. е. да оставатъ непожтнати извѣстни мѣста, споредъ което ще се оцѣнява загубата. Безъ разрѣшение на Банката или общината, никой не трѣбва да прибира пострадалитъ култури.

Слѣдъ като привърши оцѣнката на загубитъ за цѣлото село, оцѣнителятъ съобщава резултата на всѣки застрахованъ отдѣлно, за всѣки пострадалъ застрахованъ имотъ. Ако потърпѣвшиятъ е съгласенъ съ оцѣнката, подписва се на опрѣдѣленото мѣсто въ протокола, а ако не е доволенъ, подписва се въ графата на несъгласнитъ и сжщеврѣменно изисква втора оцѣнка, възъ основа на чл. 9 отъ закона. Ако застрахованиятъ не е доволенъ и отъ втората оцѣнка, отнася се съ заявление до Арбитражния сждъ при отдѣлението.

9. *Разноски по оцѣнката.* Разносцитъ по оцѣнката плаща Банката. Само въ случаитъ, прѣдвидени въ § 41 на застрахователнитъ условия, разносцитъ сж за смѣтка на застрахования (т. е. когато загубитъ, причинени отъ градушка, сж по-малки отъ 8% и когато исканата втора оцѣнка се окаже неумѣстна).

10. *Участие на застрахованитъ въ управлението на учрѣждението.* Съгласно чл. 20 отъ закона, при Отдѣлението за застраховка отъ градушка има единъ съвѣтъ, съставенъ отъ по едно лице, избрано отъ окръжния съвѣтъ измежду застрахованитъ въ всѣки окръгъ и началникътъ на земледѣлското отдѣление при М-вото на Земледѣлието и Държав-

нитѣ имоти, като държавенъ комисаръ. Тоя съвѣтъ се свиква на заседание най-малко веднажъ въ годината; той застъпва интереситѣ на застрахованитѣ прѣдъ управлението на Банката, приема годишния отчетъ и пр. Неговитѣ рѣшения сж задължителни за Банката, слѣдъ като бждатъ надлежно утвърдени отъ г-на Министра на Земледѣлнето и Държавнитѣ имоти.

Съвѣтниците при отдѣлението избиратъ помежду си трима души, които образуватъ *арбитраженъ съдъ*. Последниятъ урежда спороветѣ между застраховани и управлението на Банката, въ прѣдвиденитѣ отъ закона случаи (чл. чл. 7 и 9).

11. *Права и привилегии на застрахованитѣ*. Всѣки застрахованъ — срѣщу заплащане на опрѣдѣлената малка премия — се ползува отъ правото на обезщетение за причиненитѣ му отъ градушката загуби или, съ други думи, може да се счита за пълненъ господаръ на плодоветѣ на своя трудъ.

Държавата не опрощава вече данъци за имоти поврѣдени отъ градушка, а Българската Земледѣлска Банка отпуща заеми срѣщу залогъ на полски произведения, само ако сж застраховани отъ градушка.

12. *Задължения на застрахованитѣ*. Въ замѣна на правата, които има, застрахованиятъ поема и съотвѣтни задължения къмъ Банката. Тия задължения се състоятъ най-главно въ точното съблюдаване и изпълнение на застрахователнитѣ условия и закона; безъ това, често биха възниквали недоразумѣния между застрахованитѣ и Банката.

Ето защо, въ интереса на застрахованитѣ е, да изучатъ добръ закона и особено застрахователнитѣ условия, които могатъ да получатъ безплатно отъ общинската канцелария и да изпълняватъ своеврѣменно своитѣ задължения. За всички нареждания, които имъ се виждатъ недостатъчно ясни, застрахованитѣ могатъ да поискатъ обяснения отъ лицата заведващи службата по застраховката отъ градушка при мѣстната община, отъ оцѣнителитѣ или направо отъ Банката.

IV. Развой на застраховката отъ градушка прѣзъ първитѣ четири години (1911—1914).

Правилната и своеврѣменна оцѣнка на загубитѣ и редовното изплащане на обезщетението сж способствували най-вече за развой на застраховката отъ градушка, което личи отъ слѣднитѣ цифри:

Година:	Застр. лица:	Застр. сума:	Изпл. обезщ.:
		лева	лева
1911	3,444	6,120,490	126,974·10
1912	17,548	28,255,390	1,037,726·10
1913	25,026	39,326,400	869,761·20
1914	30,316	37,101,420	1,623,960·20

Прѣзъ 1911 г. сж обезщетени 517 застраховани — пострадали отъ градушка, прѣзъ 1912 — 2527, прѣзъ 1913 — 3993, а прѣзъ 1914 — 6292.

Всѣка година опрѣдѣленото обезщетение се е изплащало напълно, безъ каквото и да било намаление и безъ да се посѣга на резервения фондъ, който е значително нарастналъ.

Макаръ 1912 и 1913 да бѣха години ненормални, съпроводени съ всевъзможни бѣдствия за страната; макаръ Ромъния да ни отне 1531 едри земледѣлци, сключили застраховки за около 11 милиона лева, — отъ прѣдставенитѣ цифри се вижда, че застраховката отъ градушка, отъ началото и до сега, се е развивала задоволително успѣшно.

V. Заключение.

Бързото увеличение числото на застрахованитѣ и на застрахованата сума говори ний-краснорѣчиво за полезността на застраховката отъ градушка, която трѣбва да се възприеме отъ всички съзнателни и прѣдвидливи стопани.

При правилното и безпристрастно схващане на задачитѣ и наредбитѣ на Отдѣлението за застраховане на земледѣлскитѣ произведения отъ градушка, трѣбва да се помни, че то въ дѣйствителностъ е обществено учрѣждение отъ първостепенно значение за повдигане благоденствието на страната, което толкова по-успѣшно ще постигне благородната си цѣль, колкото повече се уеэличи броя на застрахованитѣ лица.

Народната поговорка казва: „Градъ гладъ не прави, но тежко му когото удари“. *Врѣднитѣ послѣдствия отъ градушката могатъ да се прѣмахнатъ само чрѣзъ застраховката.* Застрахованиятъ е спокоенъ, когато тъмни облаци започнатъ да се трупатъ на хоризонта, защото знае, че ще бжде обезпеченъ, ако градушка унищожи произведенията му.

Застраховката отъ градушка прави земледѣлца и лозаря по-прѣдприемчивъ и кредитоспособенъ. Той живѣе спокойно и не е постоянно на щрекъ, че градъ ще го удари.

Годишнитѣ вноски, които единъ дребенъ стопанинъ ще трѣбва да плати за застраховката, сж съвсѣмъ незначителни.

Тамъ, дѣто опасността отъ градушка е малка, застраховката, естествено, е по-евтина; а тамъ, кждѣто е голѣма, застраховката, макаръ и по-скъпа, се явява като наложителна стопанска нужда и гаранция за сжществуването на земледѣлца.

Ето защо, всѣки земледѣлецъ трѣбва да застрахова имотитѣ си: богатиятъ, за да остане такъвъ, бѣдниятъ — за да осигури прѣхраната на сѣмейството си.

Чрѣзъ застраховката се съхраняватъ капиталитѣ и се прѣчи на объдняването.

Незастрахованиятъ често прави излишни разходи много по-голѣми отъ премията, която би трѣбвало да плати за застраховка на имотитѣ си отъ градушка.

Съ 2—3 крини жито, дребниятъ земледѣлецъ може да застрахова всичкитѣ си произведения срѣщу бѣдствие отъ градушка. Ако се приеме, че за една застрахована сума отъ 2,000 лв. стопанинътъ плаща годишно около 25 лв. премия, то за 10 години ще заплати 250 лв. Падне ли въ продължение на тоя срокъ веднажъ само градушка и убие, да кажемъ, наполовина посѣвитъ му, то пакъ обезщетението, което ще получи, ще бѣде 4 пѣти по-голѣмо отъ платенитѣ премии. Кой, обаче, може да гарантира, че посѣвитъ му ще бѣдатъ унищожени едва слѣдъ 10 години, а не още на слѣдующия мѣсецъ или день?

Съ една рѣчь, при застраховката случайността се отстранява и при бѣдствие стопанинътъ е запазенъ отъ разоряване.

Онзи, който не се застрахова, самъ е виновенъ за нещастieto си. Освѣнъ това, само застрахованитѣ се ползватъ отъ облагитѣ, които даватъ фондътъ на отдѣлението и държавната субсидия, за която всички данѣкоплатци еднакво внасятъ по нѣщо. При това държавата не опрощава вече данѣци за имоти, пострадали отъ градушка.

Обикновено земледѣлецътъ мисли за застраховка отъ градушка или когато се любува на буйнитѣ си посѣви, или когато тъмни облаци почнатъ да забулватъ небето. За жалость, тогава е много късно. Ето защо, той трѣбва да се застрахова рано и на врѣме, особено като се има прѣдъ видъ, че годишната премия си остава сжщата, когато и да се сключи застраховката.

Всѣки напрѣдничавъ стопанинъ чувствува нужда да бѣде обезпеченъ за работата и капитала, що влага въ своето стопанство.

Ако земледѣлецътъ размисли, че градушката може само въ нѣколко минути да унищожи плода на неговия непосиленъ годишенъ трудъ и да разбие надеждитѣ му за една добра жътва — тогава сигурно, безъ много колебание, той ще застрахова посѣвитъ си.

Ето, днесъ му се дава възможность да стори това. Който иска, може да заяви още сега въ общината и ще бѣде застрахованъ.

* * *

Бѣльжска. — Желаящитѣ да се заематъ съ пропагандата на застраховката отъ градушка, да заяватъ това въ Банката, за да имъ се дадатъ допълнителни упжтвания и узнаятъ възнаграждението, което ще имъ се плаща.

Кършене на лозата.

За рационалното отгледване на лозата прѣзъ лѣтния периодъ слѣдъ рѣзидбата, извършватъ се още купъ работи, мѣжду които най-важната е кършенето на филизитѣ или лѣтната рѣзидба.

Думата кършене въ насъ обхваща: прищипване, отстранение на страничнитѣ (пазвенитѣ) филизи и кършенето. Къмъ които слѣдва да прибавимъ и филизенето. Сега нека да разгледаме на кратко, по отдѣлно всѣка една отъ тѣзи операции; за да видимъ какво е тѣхното значение за правилното отгледване на лозата и какъ трѣбва да се извършватъ.

1. Филизене.

Колкото и да се трудимъ да оставяме ограничено количество пжпки на лозата съ рѣзидбата, то пакъ оставатъ много пжпки не унищожени, отъ които слѣдъ рѣзидбата се развиватъ филизи и ако лозата се остави така, тя по скоро би заприличала на трънъ. Съ излишнитѣ филизи напразно се изтощява почвата на азотъ, фосфоръ и калий. Тѣхното развитие е въ ущърбъ на развитието на плода и филизитѣ, които носятъ плодъ и сж изкарали на мѣсто, за да се спрѣ безполезното изтощяване на почвата съ излишнитѣ филизи и да се даде възможностъ на плода и изкаралитѣ на мѣсто филизи да се развиватъ нормално и засилятъ се извършва филизенето, съ което се отстраняватъ всички излишни филизи, не носящи плодъ и изкарали не на мѣсто.

Когато филизитѣ достигнатъ 25—50 с. м. височина и плода се очертае пристѣпва се къмъ филизенето, като се отстраняватъ издѣнкитѣ (изкаралитѣ отъ кютюка и дивитѣ филизи), не на мѣсто изкаралитѣ филизи и безъ плоднитѣ, съ изключение на онѣзи, които сж изкарали намѣсто и ще послужатъ за замѣстване плодната прѣчка за прѣзъ идната рѣзидба. При филизенето се има прѣдвидъ и това да не се оставятъ лозитѣ безъ дихателни органи или да се намалятъ листата до толкова, та да се побърка на жизненитѣ процеси, които се извършватъ въ лозето.

Филизенето се извършва обезателно при слабо растящитѣ сортове лози и лоза и слабо или никакъ при силно растящитѣ, при тѣхъ се оставятъ повече филизи, за да се не обезсили почвата и самата лоза.

Съ филизенето се подпомага да става по-добрѣ провѣтриването и освѣтляването на плода, вслѣдствие на което и уплодотворяването му става по пълно. То може да се извършва и когато пжпкитѣ започнатъ да се разпукватъ, като се оронватъ онѣзи пжпки които сж на старата дървесина и не на-

мѣсто изкаралитѣ. Тази работа трѣбва да се извършва отъ много опитенъ работникъ, иначе може да се оронятъ и плоднитѣ пжпки.

2. Прищипване.

Подъ думата прищипване разбираме прѣкъсване съ двата прѣста върха на филиза надъ горния листъ.

Съ прищипването се гони цѣлѣта:

1. Да се заставятъ филизитѣ на лозата да се развиватъ еднакво и равномерно.

2. Да се подпомогне уплодотворяването на цвѣта и намали изрѣсването и

3. Да се подпомогне за по-доброто развитие и уздрѣване на гроздето и прѣчкитѣ.

За доброто и лошото влияние на прищипването има различни мнѣния изказани отъ хората, които сж се занимавали съ изучаването на този въпросъ, но тукъ мѣстото не позволява да ги цитирамъ, ще кажа само кога, какъ и на кои лози трѣбва да се извършва прищипването.

1. Когато прищипването се извършва съ цѣлъ да се подпомага за равномерното развитие на всичкитѣ филизи, то се извършва щомъ достигнатъ филизитѣ отъ 80 см. до 1 метръ височина, като се прищипватъ само най-силно развититѣ се филизи (бързацитѣ) съ което развитието имъ се спира за извѣстно врѣме и се усилватъ останалитѣ. Въ този случай то е само полезно и се извършва на всичкитѣ филизи, които сж се развили по буйно отъ другитѣ безъ различно на буйни и слаби. Да не се забравя, че на слабитѣ лози редко се случва да има силно развити единични филизи.

2. Когато съ прищипването се иска да се подпомогне уплодотворяването на цвѣта и спрѣ изрѣсването, то се извършва малко врѣме прѣди цвѣтението (като се забѣлѣжи че има вече разпукнати цвѣтове), като се прищипватъ само филизитѣ, които иматъ рѣса и то надъ 3 или 4 листъ надъ най-горно стоящата рѣса на филиза. Щомъ се прищипе филиза храната, която ще отива за образуването на нови филизи и листа отива въ плода (рѣсата) обезпечава го съ повече храна и уплодотворението става по-добрѣ. Ако всичкитѣ филизи на лозата се прищипятъ филизенето има врѣдно влияние. Сжщо е и на слабитѣ лози.

Практически се доказва, че съ прищипването малко може да се помогне за уплодотворението на цвѣта и то само на извѣстни сортове, а на други и вреди, защото корената причина за не уплодотворение на цвѣта се крие въ неговото устройство така: прищипването не може да укаже никакво влияние за уплодотворението на цвѣта на лозитѣ на които цвѣта е несъвѣршенъ (жински).

Прищипването на всичкитѣ филизи, на буйнитѣ и слаби лози, прѣди цвѣтение е само вредно.

3. Когато съ прищипването се иска да се засили наедряването на гроздето, по-доброто му и бързо уздрѣване; а така сжщо и по-скорошното затвърдяване и уздрѣване на филизитѣ (прѣчкитѣ) и пжпкитѣ, то се извършва слѣдъ прѣцвѣтяването и образуването на егоридата, но и тогава се прищипват само филизитѣ, които носятъ плодъ и то на 4 или 5-и листъ надъ най-горната егорида. Филизитѣ, които ще служатъ за замѣняване на плодната прѣчка, при всичкитѣ форми, не сж прищипватъ. Ако прищипването се извършва по-ниско отъ 4-и листъ надъ най-горната егорида е вредно, вмѣсто полѣзно, защото прѣдизвиква, въ нѣкои сортове лози, всичкитѣ пжпки, насители на бжджщия плодъ, да се развиятъ, което е само въ вреда за лозата.

Прищипването когато се извършва на 4—5 листъ надъ най-горния гроздъ, то пакъ прѣдизвиква развитието на нѣкои пжпки, въ нѣкои лози и сортове отъ които се развиватъ странични филизи. Нѣкои сортове — лози сж наклони по природа да развиватъ странични филизи, и когато не сж прищипвани, които трѣбва да се остраняватъ до самата прѣчка всѣки 4 недѣли. Опити е показалъ, че ако страничните филизи се прищипватъ на двѣ листа намалява се съдържанието на захаръта въ гроздето; но когато се извършва правилно подпомага за по-бързото уздрѣване на прѣчкитѣ, за наедряването на гроздето, за увеличение на захаръта и намаление на киселината му и уздрѣване на пжпкитѣ бждащи носители на плода. Извършване прищипването по този начинъ замѣства старото кършение въ насъ, което се извършваше съвършено произволно и не правилно и въ повечето случаи съ него се пакостеше на лозата.

Прищипването въ топлиѣ страни е вредно за лозата. Опити е показалъ, че съ него се увеличава киселината въ гроздето на нѣкои сортове и се намалява захаръта и обратно въ други и че едни сортове го понасятъ други не, затова лозаря прѣди да го извърши въ голѣмъ размѣръ, трѣбва да го испита върху разнитѣ сортове лози които отгледва и тогава да го практикува.

3. Кършене.

Прѣрѣзване филизитѣ на лозата споредъ височината на кола или телѣта или на произволна височина се нарича кършене. За него може да се каже това, което се каза за прищипването. То е врѣдно — когато се извършва не умѣло и само полѣзно при рационалното му извършване. Ако се извършва както въ старото лозарство въ насъ, то е само врѣдно. Може да се крѣшатъ всичкитѣ филизи или само на прищипанитѣ. Крѣшатъ се само буйнитѣ лозя и лози, а слабитѣ

не, защото на тяхъ се врѣди. Сжшо и на лозята въ топлитѣ страни. Ползата отъ кършението въ студениѣтѣ и влажни климати, въ влажнитѣ и силни почви е несъмнена.

Отъ опити е доказано, че много раното кършене и кършеното когато филизитѣ сж се удървили (обърнали на прѣчки) е врѣдно и безполѣзно. Въ първия случай се прѣдизвиква изкарване на странични филизи особено при ниско рѣзанитѣ и буйни лозя, а въ втория е безполѣзно.

За да се постигне гонимата цѣль съ кършенето която е да се помогне на прѣчкитѣ и гроздето да уздрѣятъ по добрѣ и гроздето да наедрѣе, то трѣбва да се извършва, когато филизитѣ започнатъ да се удървеняватъ и сж вече такива до половината отъ долу на горѣ. Тази степенъ на уздрѣване прѣчкитѣ достигатъ въ насъ, въ зависимостъ отъ врѣмето отъ 10—30 юли, прѣзъ което врѣме и гроздето започва да умеква и лозата спира вече растежа си. Опити ни показва че кършенето прѣзъ това врѣме даде грозде съ повисокъ % захаръ отъ колкото не кършеното и рано кършеното.

Ако сж прищипвани филизитѣ които носятъ плодъ, ще се кършатъ само не прищипванитѣ, иначе всичкитѣ. Щомъ е настѣпило врѣме за кършенето филизитѣ се прѣрѣзватъ съ ножицитѣ или косеря между възлитѣ надъ 15 или 16 листъ отъ основата на прѣчката. Ако коловетѣ сж по-дълги, догдѣто стига 15—16 листъ на филиза, тоже да се кърши и по високо споредъ коловетѣ или телѣта, но никога не по ниско. Като се извърши така кършението храната, която щеше да отива въ откъснатитѣ филизи или листа се натрупва въ гроздето, прѣчкитѣ и пѣпкитѣ, вслѣдствие на което по-добрѣ се развиватъ и уздрѣватъ. Ако се случи, че слѣдъ кършенето поради промѣна на врѣмето се развиятъ странични филизи отъ горнитѣ пѣпки тѣ веднага трѣбва да се отстранятъ до самата прѣчка, слѣдъ което вече ново развитие на странични филизи е не възможно, поради застудяване на врѣмето и пр.

Ако се случи, че лозето е буйно, подпоркитѣ кжси и лозаря нѣма търпѣние да чака да настѣпи врѣме за кършене и тогава да го извърши, то по-добрѣ е, въ такъвъ случай да се прищипятъ филизитѣ, които носятъ плодъ, слѣдъ образуване на егоридата, както го описахъ вече, отколкото да се кършатъ всичкитѣ филизи. Останалитѣ — да се покършатъ когато настѣпи врѣме.

Извършили се кършенето по описания начинъ, то е само полѣзно за лозето.

Ломъ.

Цв. Пеневъ.

Лѣтна рѣзидба на лозата.

(Филизене и кършене).

Подъ лѣтна или така нарѣчена още рѣзидба на зелено се разбиратъ всички операции, които се вършатъ прѣзъ течение на лѣтото надъ лѣтораститѣ на лозата. Тя се състои въ прѣмахване неплоднитѣ лѣтораста и съкращение върховетѣ на останалитѣ съ цѣль да се позволи по-добро развитие на гроздетѣ и другитѣ останали части на лозата. Тя се явява като допълнение на зимната рѣзидба и има сжщо за цѣль регулиране на вегетацията и плодовитостъта и подържане формата на лозовия храстъ. И дѣйствително при една добръ извършена зимна рѣзидба числото на оставенитѣ чепове и пжпки е въ зависимостъ отъ силата на лозата. Колкото лозата е по-силна, толкова повече чепове се оставятъ и обратно. Но съ постепенното развитие на лозата тази направена смѣтка отъ лозаря се измѣня вслѣдствие покарването на двойни ластари и издѣнки отъ кютюка или пжкъ съ неравномѣрното развитие на плоднитѣ лѣтораста. За това лѣтната рѣзидба се явява като едно необходимо допълнение на зимната, за да се поправи онова, което е покарало не-прѣдвидено, въ повече, или пжкъ покарало съ силно или слабо развитие.

Филизене. Извѣстно е, че не всички лѣтораста, развиващи се на главината, сж нужни за повишение плодовитостъта на тази главина. Много отъ тѣхъ не само, че оставатъ безплодни, но сж и ненужни за осигуряване плодородието слѣдующата година. Това сж паразити, които се развиватъ въ ущърбъ на плодоноснитѣ лѣтораста и тѣхното прѣмахване е слѣдователно наложително.

У насъ филизатъ само при копанъта или връзването и то ако лозата се е силно зашумила за да се разрѣди или пжкъ се прѣмахватъ случайно забѣлѣзанитѣ филизи. Филизенето у насъ много нарѣдко се извършва като самостоятелна работа.

На плоднитѣ лѣтораста сжщо се появяватъ безплодни филизи. Тѣхното прѣмахване зависи отъ климатическитѣ условия. Въ мѣстности съ сухъ и горѣщъ климатъ развитието на лѣтораститѣ е умѣрено и прѣмахването на безплоднитѣ филизи е не само безполезно, но даже и опасно, защото по такъвъ начинъ рѣситѣ сж изложени направо на слънчевитѣ лъчи и могатъ да пригоратъ. Напротивъ, въ мѣстности съ богати почви и влаженъ климатъ, кждѣто лозитѣ силно се засѣнчаватъ отъ буйния растежъ, прѣмахването на тѣзи безплодни филизи е необходимо за да се позволи достъпа на свѣтлината и въздуха.

Прѣмахването на излишнитѣ филизи трѣбва да се извършва по възможност по-рано и то прѣди цвѣтѣнието, когато може вече да се различаватъ плодоноснитѣ отъ яловитѣ филизи, като се запазятъ отъ послѣднитѣ само тѣзи, които биха послужили за снишавание формата на лозата или нѣкъ за запълняние на образувалитѣ се празнини.

Късното филизене се извършва трудно. Одървенялитѣ филизи не могатъ да се откъсватъ съ ржка а изисватъ употреблението на ножица; освѣнъ това силно развититѣ филизи сж отнели отъ лозата много хранителенъ сокъ, който би трѣбвало да отиде на други по-нужни органи. Самото филизене трѣбва да се извършва отъ вещи лица, защото неговото добро или лошо извършване е тѣсно свързано съ бъдещата рѣзидба, форма на главината и положение на ластаритѣ. Прѣмахването на филизитѣ най-добрѣ е да става съ остри ножчета до самото дъно, а прѣмахването на пжикитѣ и слабо развититѣ филизчета съ ржцѣ.

Кждѣто има развити двойни ластари, единиятъ се прѣмахва, като се гледа да се запази по плодоносния и по-добрѣ разположения. Естествено това ще се извършва само при буйнитѣ, силно зашумени лози. Освѣнъ това ще се прѣмахватъ срѣднитѣ издѣнки и всички такива, които развалятъ формата на лозата.

Кършене (пензиране). Кършенето и пензирането сж една и сжща операция състояща се въ прѣмахването върховетѣ на лѣтораститѣ, съ цѣль да се регулира вегетацията на разнитѣ части на лозата, да доведе едно по-силно развитие на долностоящитѣ пжпки, да регулира цвѣтѣнието и оплодяването и да увеличи количеството на гроздето.

Съ пензирането се означава обикновено ранното кършене, а самото кършене се извършва по-късно, маяко прѣди и по врѣме на прошарванието.

Това е една много стара практика извършвана много грижливо въ нѣкои лозарски страни; обаче едва ли има по-неустановенъ и неразработенъ въпросъ въ теорията и техниката на лозарството отъ въпроса за влиянието на тѣзи лѣтни операции върху развитието на лозата и нейния плодъ. Кършението на лозата произвежда слѣднитѣ явни ефекти:

1. Увеличава продуктивността на лозата, като увеличава числото и обемътъ на зърната.
2. Увеличава или намалява качеството на гроздето и виното, като най-често го намалява.
3. Измѣня буйността на лозата и продължителността на вегетационния ѝ периодъ.

Влиянието на кършението върху развитието на плодътъ се обяснява съ оставянието на разположение на чепкитѣ по-голъмо количество сокъ, който иначе би се изразходвалъ за удѣлжаванието на лѣтораститѣ. Вслѣдствие на това зърната

на кършенитѣ лози наедряватъ и листата ставатъ по-сочни като добиватъ една силно зелена окраска. *Мюлеръ Тюрго* установявайки ролята на листата при произвеждане на захарта, прѣвъ е показалъ послѣдствията отъ кършеніето върху продукцията на лозата. Споредъ него, при дишането клѣткитѣ на лозата изхарчватъ (разлагатъ) намиращата се въ тѣхъ образувана захаръ и образувания вжглороденъ двуокисъ се изхвърля въ по-голѣмата си частъ навънъ. Вземайки прѣдъ видъ, че не е само протоплазмата на листата, която диша но още и безбройнитѣ частици отъ протоплазма на всичкитѣ живи клѣтки образувачи пжпкитѣ, коренитѣ и др.; вземайки още прѣдъ видъ, че това се извършва непрѣкъснато день и нощъ отъ пролѣтта до есенъта, ний ще си обяснимъ какви голѣми количества захаръ разлага лозата при дишането.

Освѣнъ това целулозата, отъ която сж образувани клѣтъчнитѣ стѣни е сжщо образувана отъ захаръ, както и бѣлътъчнитѣ вещества образувани отъ захаръ и една азотна соль.

Тогава когато се образуватъ нови издѣнки, нови листа или пѣкъ при удѣлжаваніето на лѣтораститѣ и коренитѣ, лозата има нужда за всичко това отъ грамадни количества захаръ. Намѣрено е, че складираната захаръ въ гроздето е една нищожна частъ отъ захарта употребена отъ лозата. Най-голѣмата частъ е изхарчена при дишането и растенето.

Отъ друга страна, изслѣдваніята на *Мюнтцъ* установяватъ, че за образуването на гроздето сж нужни малко хранителни материи, тогава когато прѣчкитѣ и листата изискватъ много повече. Нужно е, споредъ него, малко количество листа за образуването на матеріитѣ, захаръ, киселина, танинъ и др. които образуватъ гроздето. Самото развитие на лѣтораститѣ и листата, което изисква голѣми количества хранителни материи, не може да бжде благоприятно за развитието на гроздата.

Отъ изслѣдваніята на тѣзи двама учени става ясно, че съ прѣмахванието на растящитѣ органи, които сж върховетѣ на лѣтораститѣ, остава се за чепкитѣ едно голѣмо свободно количество отъ захарни материи.

Кубони е изучилъ ролята на листата въ разни стадии отъ тѣхното развитие за образуването на нишестето. Споредъ неговитѣ опити прѣвъ първия мѣсець на вегетационния периодъ, младитѣ листа не произвеждатъ нишесте. То почва да се образува въ основнитѣ листа на лѣтораста, когато достигнатъ дължина 30 см. Слѣдователно младитѣ лѣтораста живѣятъ като паразити въ ущърбъ на хранителнитѣ материи складирани въ лозата прѣвъ прѣдшествующата година. Споредъ Кубони, лѣтната рѣзидба на лозата, която се състои въ прѣмахване върховетѣ на лѣтораститѣ, които не сж способни да произвеждатъ нишесте, а изхарчватъ такова за тѣхното развитие е една добръ отразяюща се практика върху раз-

ХИМИЧЕСКА ФАБРИКА!

Химическата фабрика на БРАТЯ АЗМАНОВИ въ градъ Ст. Загора съобщава на г-да лозаритѣ въ царството, че вече произвежда и има за проданъ най-доброкачественъ

≡ СИНЬ-КАМЪКЪ ≡

Интересующитѣ се да се отнасятъ до фирмата
Модоръ Д. Азмановъ & Сикове въ гр. Ст.-Загора.

Сухиндолска Лозарска Кооперация „ГЪМЗА“

Основана прѣзъ 1909 год., по типа на най-модерната производителна кооперация въ Франция.

Лозарската Кооперация „ГЪМЗА“ въ Сухиндолъ продава чисти натурални вина и ракии.

Сухиндолската Лозарска Кооперация „ГЪМЗА“ не е нѣкое търговско прѣдприятие. Това сж 200 лозари, които на открито въ ОБЩА МОДЕРНА ИЗБА, прѣдъ очитѣ иа всички, *подъ ржководството на специалистъ-винарь*, складиратъ своето грозде въ каци и резервуари, наливатъ виното въ бѣчви и го продаватъ такова, каквото го е родила майката—лоза.

Любители на чистото и природното, кооперации и кооператори и всички вие, които си цѣните здравето,

Купувайте и пийте само виното на Лозарската Кооперация „ГЪМЗА“!

Телеграми: „Гъмза“ Сухиндолъ.

Бурета и др. чрѣзъ Гара Павликени.

Търси се издатель на второто издание отъ краткото ржководство по винарство отъ И. И. Хранковъ, Директоръ на Евксиноградскитѣ лозя и изба. — Споразумение съ авторътъ — Евксиноградъ.

ВАЖНО ЗА ЛОЗАРИТѢ!

Излѣзла е вече и всѣки може да си достави книгата: „Посаждане и отгледване на Нововъзобновенитѣ лозя съ американска подложка. Обработване на възрастнитѣ лозя“. — Отъ Цв. Пеневъ, управителъ на Държ. Лоз. разсадникъ — Ломъ, като му изпрати 1-40 лв. пощ. или гербови марки и 20 ст. за разноски.

За г-р. Плѣвентъ
За Д-во „Въ насъ“

Открива се подписка за списание
„Лозарски Прѣгледъ“

Год. III (1915).

Списание на др-вото на Българ. пепиниеристи-лозари.

Списание „ЛОЗАРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“

се урежда и издава въ гр. Плѣвентъ съ сътрудничеството на специалисти лозари-винари-агрономи изъ цѣла България и излиза всѣки мѣсець, освѣнъ ноември и декември, въ размѣръ 2 печатни коли за всѣка книжка.

== Годишенъ абонаментъ 4 лева прѣдплатени. ==

Отстъпка 10% се прави на лица, които абониратъ най-малко 10 течения и внесатъ стойността имъ.

Всичко що се отнася до списанието, като рѣкописи, запитвания, пари и пр. да се изпращатъ до

Редакцията на списание „Лозарски Прѣгледъ“ — Плѣвентъ.

Сп. „Лозарски Прѣгледъ“ ще съдържа:

- 1) Статии, засѣгащи икономическото положение на лозаря, винаря, пепиниериста и овощаря у насъ.
- 2) Специални статии по лозар., вин., пепин., и овощарство.
- 3) Статии изъ мѣстнитѣ и чуждестранни списания.
- 4) Свѣдѣния за състоянието на лозята, вината; маточниците, вкоренилищата, овощията и пазаря на продуктитѣ имъ.
- 5) Практически съвѣти.
- 6) Трибуна.
- 7) Хроника.
- 8) Въпроси и отговори.

Изданието е гарантирано.

Печатница К. Т. Мотавчиевъ — Плѣвентъ.

витието на гроздата. Че младитѣ листа асимилиратъ т. е. разлагатъ въглеродния двуокисъ, като задържатъ въглерода и изхвърлятъ кислорода, това е безспорно. Тѣ съдържатъ хлорофилъ, който разлага въглеродния двуокисъ и могатъ да складираатъ значителна частъ отъ въглехидрати, обаче безспорно е, че тѣ трѣбва да консумиратъ повече отъ тѣзи въглехидрати при дишането и главно при изработването на нови тъкани. Значи, за младитѣ лѣтораста, това което се консумира отъ тѣхъ е по-голъмо отъ това, което тѣ произвеждатъ. Можемъ слѣдователно да заключимъ, че върховетѣ на лѣтораститѣ сж единъ видъ паразити, които се образуватъ за смѣтка на изработенитѣ или трансформирани материи въ другитѣ части на растението. Тѣхното прѣмахване съ кършението прави свободни за чепкитѣ материитѣ, които тѣ щѣха да изкаратъ за да се развиятъ; и зърната занапрѣдъ добрѣ хранени, наедряватъ и се развиватъ нормално. Кършението е слѣдователно толкова по ефикасно, колкото се извършва върху буйни лѣтораста или върху много силни лози; и наистина при лози съ бързо и силно растене или пѣкъ обогородени върху силни подложки като Рюпестрисъ 1202 и др. увеличаването на продукцията е най-чувствително. За увеличаване продукцията кършенето влияе двояко: 1) като увеличава числото на зърната и 2) като спомага за увеличение тѣхния обемъ. Числото на зърната се увеличава понеже изрѣсването е доведено до минимумъ; Отъ направенитѣ анализи на паднали изрѣсеми зърна се установява, че тѣ сж по-богати на минерални соли и по-бѣдни на въглехидрати отъ тѣзи развиващи се нормално. Значи въглерода (въглехидратитѣ) играятъ най-важната роля за нормалното развитие на зърната и тѣхния по голѣмъ напливъ въ чепкитѣ постигаме отчасти съ разумното и своєврѣменно кършене.

Къснитѣ кършения почти не измѣнятъ числото на зърната; но при все това тѣ оставятъ свободни хранителни материи главно захари, които чепкитѣ могатъ да употребятъ за по-силното растене и увеличаване обемътъ имъ. Отъ направенитѣ сравнения на теглата на чепкитѣ отъ лози рано и късно кършени се забѣлѣзва една значителна разлика. Чепкитѣ на лозитѣ кършени късно сж по-леки, по-слабо развити отъ другитѣ. Паразитната повърхность (количеството на млади растещи части) е най-голъма въ врѣме на цвѣтѣнието. Съ постепенното развитие на лозата, паразитната повърхность намалява, като почти изчезва въ края на вегетационния периодъ. Колкото по-рано се извърши кършенето, толкова отношението между паразитната повърхность и непаразитната се намалява и оставенитѣ свободни хранителни материи отъ прѣмахването на върховетѣ паразити ще отидатъ въ чепкитѣ и ще спомогнатъ за тѣхното по-добро и нормално развитие.

Черѣзъ кършенето лозаря трѣбва да гони за цѣль да тури въ хармония растежа и развитието на всички органи и да намалява паразитната повърхностъ, което ще благоприятствува за нормалното формиране и развитие на гроздоветъ.

Кършенето продължава вегетационния периодъ на лозата. То концентрира силата на лозата близо до главината, върху една малка повърхностъ, която използва водата и хранителнитъ материи, които щѣха да бждатъ изхарчени отъ откършенитъ върхове: Кършенето дѣйства тука както върху чепкитъ които сжщо закъсняватъ малко при кършенитъ лози съ узрѣването. Въ послѣдствие на това се намалява естествено и качеството на гроздето и виното, което се обяснява още и съ намалението на листната повърхностъ, и съ увеличаване на количеството, което неминуемо влече едно намаление на качеството. Въ извѣстни случаи обаче, когато кършенето служи за разрѣждане на силно зашуменитъ лози, съ което се позволява достѣпа на слънчевитъ лъчи се забѣлѣзва и едно подобрене въ качеството на гроздето и впоследствие на виното.

Ефектитъ отъ кършенето се силно забѣлѣзватъ при сортове, които изрѣсватъ и даватъ малко грозде както е напр. случая съ Клерега. Кършенитъ лози отъ този сортъ раждатъ много повече отъ некръшенитъ.

Освѣнъ непосредственото влияние за развитието на плодоветъ и лѣтораститъ за замѣстване, кършенето принася още и тази полза, че разрѣдва лозитъ и позволява достѣпа на въздуха и на свѣтлината къмъ пѣпкитъ. За това трѣбва да се взима въ съображение климата и буйността на главината. Въ мѣстности съ горѣщи и сухи климати, кждѣто растежа на лозитъ е слабъ, кършенето може да бжде опасно, понеже то ослабва хранението на растението и може изложенитъ на слънчевитъ лъчи пѣпки да пригоратъ. Въ влажни мѣстности при буйно растене на лозата тази операция може да бжде полезно не само за развитието на отдѣлни органи, но и въ прѣдпазване отъ гѣбни болести, намалявайки благоприятното за тѣхното развитие срѣда.

Относително периода и начина за извършване кършенето, ний загазваме въ най-трудния за разрѣшения въпросъ. Нищо рѣшително, нищо установено не може да се каже за ранното, късното; дългото или късото кършене. Едно е безспорно, че ранното кършене (пензиране) на 4—5 листа надъ послѣдния гроздь, малко врѣме прѣди цвѣтѣнието, дава добри резултати за изрѣсващитъ лози. За много буйнитъ лози сжщо трѣбва да се извърши подобно кършене прѣди цвѣтѣнието, обаче по добръ е то да бжде частично т. е. да се кършатъ само плодоноснитъ лѣтораста, като останалитъ се кършатъ по късно съ второто така нарѣчено грубо кършене. При сортове, които силно развиватъ пострани лѣто-

расти слѣдъ кършенето, по добръ е да не се кършатъ толкова рано, защото прѣмахването на вторитѣ лѣторасты е трудна и нескончаема работа. При дългитѣ рѣзидби, кордони и „Гюио“, при които лѣтораститѣ се развиватъ неравномѣрно, кършенето е необходимо за да се регулизира тѣхното развитие.

Кършенето при рѣзидбата „Гюио“ позволява отгледването на добри прѣчки, които ще служатъ за образуване формата слѣдующата година. Сжщо при кордона, ако не се пензира, основнитѣ ченове се атрофиратъ а крайнитѣ се развиватъ извѣномѣрно. За неизрѣсващитѣ сортове кършенето трѣбва да се прѣдприема слѣдъ цвѣтѣнието, когато се забѣлѣзва застой въ развитието на лозата. Никога да не се оставатъ по малко отъ 10—15 листа надъ послѣдната чепка. По ранното кършене ще прѣдизвика само развитие на пострани лѣторасты, които ще трѣбва да прѣмахнемъ, а многото и късо кършене намалява процента на захарта на гроздето и увеличава този на киселинитѣ.

Това е въ общи черти тази деликатна лѣтна работа за лозаря, която той ще извършва най прѣдпазливо. Никакъвъ законъ, никаква норма не би могло да се прѣдпише за своевременното извършване на кършенето. Вземайки прѣдъ видъ характера на сорта, ходътъ на вегетацията му, климатическитѣ и почвени условия и досегашнитѣ резултати дадени отъ кършенето, лозарьтъ ще може най разумно и своевременно да го прѣдприеме.

Л. Кънчевъ.

Оидиумъ и борбата противъ него.

Оидиума по лозята е опасна болестъ, която може да унищожи напълно реколтата при едно силно нейно развитие. За голѣмо щастие тя е локализирана само въ нѣкои мѣстности, като въ други като напр. Плѣвенско тя е почти непозната. Причинява се отъ паразитна гъба, развиваща се на повърхността на всички зелени органи на лозата. Спората попаднала на нѣкой зеленъ органъ като листъ, младъ лѣторастъ, чепка и др. се закрѣпва и започва да кълне при благоприятни условия на температура и влага. Развитиятъ мицелиумъ се разпространява по повърхността на органа, като изпуска тукъ тамъ малки смукалца, които проникватъ между клѣткитѣ на епидермиса и отъ тамъ черпятъ хранителния сокъ нуженъ за развитието на гъбата. Типичния характеръ на тази гъба е, че тя не се развива навжтрѣ въ тъканитѣ на лозата. Перпендикулярно на пълзящия по повърхността мицелиумъ се образуватъ плодоносцитѣ, които носятъ лѣт-

нитѣ спори (яйца) на гжбата, служащи за широкото ѝ разпространение. Този именно мицелиумъ заедно съ плодоносцитѣ и споритѣ образува този сиво-бѣлъ прахъ, който виждаме върху заразенитѣ органи. Той се много лесно отмахва и на негово мѣсто се забѣлѣзватъ тукъ-тамъ черни точки, които не сж нищо друго освѣнъ убито мѣсто отъ епидермиса, кждѣто сж прониквали смукалцата. При силно развитие на болестъта този прахъ издава миризма на развалена риба, което е единъ доста сигуренъ знакъ за присѣтствието на болестъта.

Листата се заразяватъ отъ оидиума прѣзъ всичкитѣ стадий на тѣхното развитие; заразения младъ листъ се покрива съ сиво-бѣлъ прахъ и наскоро засѣхва. Вслѣдствие нарастването на незаразенитѣ части, когато покрититѣ съ прахъ такива спиратъ да се развиватъ и засѣхватъ, се получава едно изкривяване на нападнатитѣ листа. Наскоро тѣ ставатъ като опушени, лесно чупливи и окапватъ. Лѣтораститѣ се нападатъ само въ началото на тѣхното развитие и тѣхния видъ е сжщо като този на нападнатитѣ листа. Отначало тѣ се покриватъ съ сиво бѣлъ прахъ, по късно почерняватъ и най-сетнѣ засѣхватъ.

Най-силното разрушително дѣйствие оказва оидиума върху чепкитѣ. Поврѣдитѣ по послѣднитѣ сж толкова поголѣми, колкото паразита ги напада по-рано въ периода на тѣхното формиране и развитие. Нападнатитѣ чепки прѣдидѣвтѣнето сж напълно унищожени. Тѣ засѣхватъ и зърната имъ окапватъ като остава само една прѣгоряла частъ отъ чепката, която само може да ни напомня, че на това мѣсто е имало гроздъ, напълно изгубенъ благодарение на нашата безгрижностъ. Образуванитѣ по късно, но още млади зелени зърна се покриватъ съ гжстъ пластъ отъ характерния на оидиума сиво-бѣлъ прахъ. Тѣ спиратъ да се развиватъ, засѣхватъ и много отъ тѣхъ окапватъ.

Тѣзи, които оставатъ благодарение на това, че сж били по-слабо нападнати, се напукватъ слѣдствие на това, че заразенитѣ (покрити съ сивъ прахъ) мѣста спиратъ растежа си, когато ненападнатитѣ мѣста и вжтрѣшността (мѣсото) на зърното продължаватъ да се развиватъ. Вслѣдствие на неравномѣрното налѣгане се произвежда това напукване на зърната, толкова характерна за оидиума. Отъ прошарването нататкъ, зърната почти не се нападатъ.

Заразенитѣ зърна оставатъ обикновено малки, незрѣли и полученото отъ тѣхъ вино е кисело, слабо на спиртъ и съ неприятенъ дѣхъ. Съ напуканитѣ зърна се вкарватъ въ кацата и зародиши отъ разни гниещи ферментаций, които ставатъ въ тѣхъ обикновено, Затова подобни вина не могатъ и да бждатъ дълготрайни. Вслѣдствие поврѣждането на листа, лѣтораститѣ и другитѣ части отъ оидиума, нормалното

развитие на лозата се нарушава и едно послѣдователно нѣколкогодишно силно заразяване може напълно да я убие.

За доброто развитие на паразита нужно е висока температура и доста влага въ въздуха. Топлиятъ, влажнъ, застоялъ въздухъ най-вече благоприятствува за развитието на болестъта. Хасмитъ реализиратъ най-добрѣ всички тѣзи условия и затова тѣ най-често и най-силно сж заразявани. Една по висока температура отъ 30° и по-низка отъ $10-12^{\circ}$ е неблагоприятна за развитието на оидиума.

Прѣзъ лѣтото заразяването става съ лѣтнитѣ спори (конидий) които се образуватъ въ грамадни количества; но тѣзи конидий сж неспособни да понесатъ зимния студъ, затова на есень се образуватъ едни други кафяви плодове (перитеций), които устояватъ прѣзъ зимата и могатъ благодарение на множеството спори, намиращи се въ тѣхъ да произведътъ първото пролѣтно заразяване. Напослѣдъкъ нѣкои учени лозари установиха, че болестъта може да се прѣдава отъ година на година и посрѣдствомъ мицелия (гжбното влакно), което се съхранява прѣзъ зимата въ пжпкитѣ на лозата.

Цѣрение. Не е мжчно да се прѣдпазимъ отъ оидиума като дѣйствуваме прѣдотвратително за да попрѣчимъ на клѣненieto на споритѣ или пжкъ цѣрително, когато болестъта се е вече появила. Както и по-горѣ спомѣнахме, гжбата причиняваща оидиума се развива само на повърхността на нападнатитѣ органи, като не прониква никога както е напр. случая съ маната, въ вжтрѣшността на тъканитѣ. Ето защо тя може да бже унищожена въ всѣки моментъ. Най-добрия цѣръ противъ оидиума е сѣрата (кюкюрта) въ форма на ситенъ прахъ, съ която се обсипватъ заразенитѣ лози. Нейното дѣйствие е толкова по-голѣмо, колкото температурата е по-висока, понеже само при една температура по-висока отъ 20° може тя да започне да образува сѣрни пари и сѣренъ двуокисъ, които именно дѣйствуватъ като убиватъ споритѣ и мицелиума на гжбата паразитъ. При температура по-висока отъ 35° изпаренията сж толкова силни, че могатъ покрай паразита да поврѣдять и лозата. Ето защо въ нѣкои топли страни като напр. Алжиръ, сѣрата се посипва по земята за да се отдалечатъ и намалятъ сѣрнитѣ изпарения, които иначе биха изгорили листата и лѣтораститѣ. У насъ мѣстности съ подобенъ горѣщъ климатъ нѣма, тѣй че за избѣгване на единъ възможенъ пригоръ прѣзъ горѣщия периодъ на лѣтото (20 юний до 1 августъ), достатъчно е да прѣустановяваме рѣсенето съ сѣра прѣзъ горѣщитѣ часове на деня (отъ 10 ч. до 3 $\frac{1}{2}$ ч.). Употрѣбяваната сѣра е толкова по-добра, колкото е по-ситна. До скоро се считаше, че сублимираната сѣра е най-добрата, обаче напослѣдъкъ индустрията приготвява скѣлцана сѣра, често пжти по-ситна и много по-ефтина отъ

първата. Трѣбва обикновенно три основни рѣсенія съ сѣра за сигурно запазване отъ ойдиума.

1. Когато лѣтораститѣ достигнатъ 15—20 см. дължина,
2. Въ периода на цвѣтѣнието и
3. 2—3 седмици прѣди прошарването.

Второто рѣсене има и това важно прѣимущество, че спомага за оплодотворяването на цвѣтоветѣ и намалява така изрѣсяването. Рѣсенето трѣбва да се прѣдприема въ тихо, топло и хубаво врѣме. Не трѣбва да се рѣси, когато още има роса, за да се избѣгне свързването на сѣрнитѣ частици отъ воднитѣ капки. Естествено по сжщата причина не трѣбва никога да се рѣси въ врѣме на дъждъ, или пѣкъ веднага слѣдъ прѣскане съ синкамъченъ разтворъ.

Не трѣбва да се рѣси сжщо слѣдъ прошарването, защото въ този периодъ не става никакво заразяване и защото рискуваме да вкараме въ кацата заедно съ гроздето и сѣра, която образува сѣроводородъ и дава лошъ дѣхъ на виното. Сѣрата освѣтѣ, че убива гжбата на ойдиума, но и дѣйствува благоприятно за развитието на лозата. Въ повечето лозарски мѣстности въ Франция, рѣсенето съ сѣра е една редовна практика въпрѣки това, че въ много отъ тѣзи мѣстности ойдиума се срѣща много нарѣдко.

Количеството сѣра достатъчно за нарѣсване единъ декаръ е 2—3 кгр. за първото рѣсене и 3—5 кгр. за останалитѣ.

Друго едно срдѣство изключително цѣрително е калевия перманганатъ. Той се употрѣбвява въ разтворъ отъ 120—150 гр. перманганатъ за 100 литри вода. За да се направи добръ разтворъ, разтваря се най-напрѣдъ опрѣдѣленото количество перманганатъ въ 5—6 литри топла (не врѣла) вода и слѣдъ това се допълва до 100 литри. Разтворъ трѣбва да се прави въ металически или дървени съдове, но обѣзателно послѣднитѣ трѣбва да сж служили дълго врѣме за приготвяне на синкамъченъ разтворъ за да бждатъ добръ напоени отъ послѣдния. Дървото, както и всѣка друга органическа материя, като захаръ, сапунъ и др. които бихме се излѣгали да туримъ въ разтворъ за да стане по лѣпливъ, разрушаватъ перманганата и той губи ефикасността си. Това срдѣство е силно ефикасно противъ ойдиума, обаче неговото дѣйствие е моментно. Той дѣйствува само чрѣзъ контактъ и всички ненапрѣскани лози или части отъ такива, могатъ спокойно да носятъ зараза отъ ойдиумъ. Този разтворъ е добръ само за спиране болестта, когато тя се е силно развила вслѣдствие на това, че по една или друга причина не сме рѣсили съ сѣра. Перманганатъ дѣйствува много добръ, но само въ момента на неговото употрѣбление, като наскоро слѣдъ това се разложи и изгуби всѣкаква сила за прѣдотвратяване даже и една много близка зараза отъ ойдиумъ. За сега най-сигурното срдѣство е сѣрния прахъ.

Л. Кънчевъ.

Н. Недѣлчевъ.

Разтвори, дѣйстващи противъ маната и оидиума.

Ефикасни срѣдства за борба съ маната и оидиума отдавна сж открити и тѣхното приложение е станало обикновена практика тамъ, кждѣто върлуватъ помематитѣ болести. Употрѣбяването на тѣзи срѣдства по отдѣлно обаче прѣдставлява извѣстни трудности и губене на врѣме и пари. Ето защо отъ нѣколко години насамъ се проучватъ такива разтвори, които дѣйствуватъ едноврѣменно противъ двѣтѣ най-разпространени болести по лозата. Ние ще покажемъ приготвлението на нѣколко отъ разтворитѣ, които сж дали добри резултати въ това направление.

Прѣимуществата на смѣсенитѣ разтвори сж тѣзи, че прѣдпазването съ тѣхъ струва двойно по-евтино, понеже се спестява отъ работната рѣка; освѣнъ това, спестява се и врѣме. Приготвлението имъ, обаче, е малко по-трудно отъ това на бордолезовия разтворъ.

Отъ смѣсенитѣ разтвори най-употрѣбенитѣ сж слѣднитѣ:

- а) Бордолезовъ разтворъ съ сѣренъ прахъ.
- б) Бордолезовъ разтворъ съ полисулфиди.
- в) Бордолезовъ разтворъ съ перманганатъ.

Ние ще укажемъ какъ се приготвяватъ разтворитѣ а и в. Разтворѣтъ съ полисулфидитѣ, поради липса на тѣзи послѣднитѣ въ търговията у насъ, ще изоставимъ.. *Разтворъ а).* Приготвяра се най-напрѣдъ смѣсъ отъ сѣра и варъ. Това се прави съ цѣлъ да се приготви сѣра, която да се смѣсва съ течността, тѣй като обикновения сѣренъ прахъ плава надъ водата. Угасва се варъ съ малко вода, така щото да се получи гжста каша. Сипва се постепенно въ варевата каша количество сѣра равно или малко по-вече отъ тѣглото на варевата каша, като всичко добрѣ се размѣсва съ дървена дѣсчица. Такава варово-сѣрна каша може да си приготвимъ за цѣлия сезонъ, като за съхранението ѝ я полѣмъ съ малко вода, за да се избѣгне обръщането на варѣта въ карбонатъ. Приготвлението на сѣрно-бордолезовия разтворъ става по сѣщия начинъ, както обикновения, само че неутрализирането на синия камъкъ тукъ става съ сѣрно-варевата каша, а не съ чиста варева каша.

Опитва се съ лакмусова книжка за да се познае края на реакцията. Силата на бордолезовия разтворъ се прави обикновено 2 кгр. синъ камъкъ на 100 л. вода.

Този начинъ на прѣдпазване отъ оидиума и маната има извѣстни прѣимущества, като по икономиченъ, но има този

недостатъкъ, че прави бордолезовиятъ разтворъ по малко лѣпливъ. Но това неудобство не е отъ естество да отнеме много отъ стойността му като прѣдпазително срдство.

Разтворъ в. (съ перманганатъ).

Калиевиятъ перманганатъ дѣйствува отлично противъ оидиума, но неговото дѣйствие е кратковрѣменно. Той убива само тѣзи части отъ гъбата оидиумъ, които докосва. Той не може да дѣйствува на разстояние, както сѣрата. Перманганата се прѣпоръчва особено при такива случаи, кждѣто гроздето е силно нападнато. Той дѣйствува енергично и очиства бърже нападнатитѣ органи отъ лицелиума и споритѣ на гъбата. Примѣсването на перманганата въ бордолезовия разтворъ става така: разтвара се 100 гр. за всѣки 100 л. бордолезовъ разтворъ кол. перманганата въ 1—2 л. горѣща вода и получения силно обогренъ разтворъ се прибавя къмъ приготвения вече бордолезовъ разтворъ, като всичко се разбърква добръ. Не трѣбва да се забравя, че перманганата дѣйствува разрушително на органическитѣ материи, кожа, дрѣхи и пр.

Перманганата има и това прѣимущество, че прави разтворътъ по-прилѣпчивъ.

С. Гековъ.

„Отелло“.*)

Подъ името „Отелло“ е извѣстенъ единъ сортъ грозде, който се култивира у насъ, като прякъ производителъ, т. е. безъ присаждане къмъ американски подложки, както това става съ нашенскитѣ и европейскитѣ грозда. Този сортъ е произведенъ отъ кръстосването на американския сортъ Клинтонъ съ германския таквъ Френкенталъ или Блекъ Хамбургъ. Нито бащата (Блекъ Хамбургъ), нито майката (Клинтонъ) не се ползватъ въ лозарството съ добро име, като винени сортове: Блекъ-Хамбурга се развъжда въ Германия и Англия (въ послѣдната — въ саксии), като табеленъ сортъ, т. е. сортъ за ядене, но не отъ първокачественитѣ; Клинтонъ, по прѣпоръжката на американцитѣ, бѣ докаранъ въ Европа, кждѣто го засадиха въ доста голѣмо количество (въ Франция), очаквайки отъ него много голѣма полза. Скоро, обаче, лозаритѣ се убѣдиха, че виното отъ Клинтонъ, макаръ и гжсто, има единъ особенъ вкусъ, който го прави неприятно за пиене, и се отказаха отъ развъждането на Клинтонъ. Отгорѣ на всичко това, Клинтонъ се указа слабо филоксероустойчивъ

*) Засто отъ сп. „Земледѣлие“ кн. 7.

и прѣдразположенъ къмъ пожълтяване (хлороза). И Отелло, за който е думата, не е отишълъ по своитѣ качества по-далече отъ родителитѣ си; виното му е кисело, слабо, нетрайно; а най-главното е, че Отелло е извънредно слабофилоксероустойчивъ сортъ и слѣдователно не може и дума да става за неговото развъждане, като прякъ производителъ, ако, разбира се, лозаритѣ искатъ да иматъ дълготрайни лозя. Въ южна Франция отъ Отелло се отказаха; въ сѣверна, западна и централна Франция този сортъ се развъжда у дребнитѣ земледѣлци изключително за свои нужди, за свое употребienie, а не за пазара, гдѣто виното отъ Отелло нѣма никаква стойностъ. При това интересно е, че тамъ, къдѣто населението вижда въ Отелло единъ полезенъ за домашно употребienie продуктъ, развъжда го чрѣзъ присаждане на американски подложки, а не направо чрѣзъ посаждане на рѣзници. И това правятъ именно затова, защото Отелло притежава извънредно слаба филксероустойчивостъ. При множеството хубави мѣстни сортове, каквито сж повечето български сортове, за единъ Отелло не би струвало да се говори и пише; тамъ е, обаче, работата, че Отелло съществува, че той се развъжда у насъ и че нерѣдко става причина за недоразумѣния между властитѣ, които забраняватъ развъждането му, и лозаритѣ отъ нѣкои райони, които пъкъ търсятъ именно въ Отелло бързото, евтино възобновяване на загиналитѣ отъ филксерата лозя. При това положение на нѣщата, добрѣ е да си опрѣдѣлимъ отношението къмъ Отелло, къмъ факта на неговото развъждане, за да не изпадаме въ крайности, когато става дума за въпросния Отелло.

Въ периодитѣ на обществени кризи — война, гладъ, революция, епидемии, — когато нормалния ходъ на живота се нарушава, когато бушува житейското море, винаги къмъ брѣговетѣ и по развълнѣлата се повърхнина на това море ее появятъ буклуци, смръдливи трѣви, трупове, които въ нормално врѣме лежатъ негдѣ на дъното и никой не подозира тѣхното съществуване. Въ врѣме на гладъ, често пати въ качество на хлѣбъ фигурира едно съединение отъ слама, дървена кора, малко брашно и пр. И това съединение минава за хлѣбъ. Ние вече виждаме, какъ въ сегашната война нѣкои отъ воюващитѣ държави прѣпоръчватъ разни суррогати (калиевъ хлѣбъ, сламенъ хлѣбъ) вмѣсто истински хлѣбъ, който е въ ограничено количество и мжчно се намира.

Нашедствието на филксерата опустоши лозята; това нашествие — бързо, непрѣодолимо — създаде кризата въ лозарството, която криза ние още прѣживяваме. И тукъ, както и всждѣ, и сега, както и всѣкога, се появиха сортове, видове, хибриди лози, на които се приписваше ролята на спасители на загиналото лозарство. Америка наводни съ разни прями производители. Европа, която въ трѣскавото търсене

замѣстници на загиналитѣ лозя увеличи числото на тѣзи прями производители. Но въ туй врѣме, когато въ Европа остриятъ периодъ, поне, на кризата мина и изпъкналитѣ на повърхнината разни делавери, Отелло, жакеци и пр. въ видѣ на утайка отидоха на дъното, и хората почнаха да забравятъ за тѣхното сжществуване, у насъ се пупятъ копия въ спорове за Отелло и други прями производители. Отелло не заслужава такава голѣма честь. Той е врѣмененъ нашъ гостъ, до когато нашитѣ памиди, мурведи, гъмзи, мискети, димяти заематъ наново изгубенитѣ си мѣста. Отелло ще си отиде тамъ, откъдѣто е дошълъ, или най-много ще заеме нѣкои скромни кюшенца изъ лозята, като сортъ, който може въ извѣстни случаи да служи за купажиране (смѣсване) на вината.

При такава една оцѣнка на Отелло (а друга ние не можемъ да дадемъ) явява се въпросъ: какъ да се отнасяме ние, агрономитѣ, лозаритѣ, пѣкъ и Министерството, и въобще всички органи, упжтвающи населението въ стопанската му работа изобщо и възобновявавето на лозята въ частностъ, къмъ факта на засаждането отъ страна на земледѣлцитѣ Отелло. Разбира се, напълно отрицателно. На населението трѣбва да се обяснява всичката неизгодностъ на развъждането на Отелло, всичката неоснователностъ на надеждитѣ, че чрѣзъ Отелло и други подобни ще възстановимъ лозарското си величие. Съ Отелло е необходима борба, но борба чисто културна: чрѣзъ сравнение, демонстрации, смѣтки да се убѣди населението, че то напраздно си харчи паритѣ подиръ Отелло. Никаква забрана, споредъ менъ, за развъждането на Отелло не трѣбва да сжществува, защото забраната дава отрицателни резултати: чрѣзъ забраната Отелло се рекламира много, става прѣдметъ на тайна продажба, вслѣдствие на което се възбужда особенъ къмъ него интересъ и му се дига цѣната високо надъ неговитѣ достойнства. Въ ржцѣтъ на българскитѣ агрономи и специалисти има достатъчно срѣдства да убѣдятъ населението, какво трѣбва то да сади въ лозята си, за да не става нужда да сжществува въ стопанската дѣйностъ на българския земледѣлецъ началническото „забранявамъ“.

Една пеперуда по лозята.*)

РАПОРТЪ

отъ началника на опитната Земледѣлска станция въ с. Садово, Константинъ Бернкопфъ, върху срѣдствата за борба противъ пеперудата *Jno ampelophaga* по лозята въ Кара Мусалъ.

*) Настоящото заемаме отъ „Земледѣлски наредби“ бр. 24 официално издание на Мин. на Земледѣлието и Държавнитѣ имоти.

Господине Министре,

Съ настоящия си рапортъ честь имамъ да Ви донеса за резултатитѣ отъ изслѣдването ми и прѣпорѣчанитѣ отъ мене срѣдства за борба противъ неприятеля на лозята — пеперудата *Jno ampelophaga* Bayb. Barelle въ Кара-Мусалско, където Вие съ прѣдписанието си подъ № 4785 отъ 5 май т. г. благоволихте за сѣщата цѣль да ме командирозате.

Споредъ свѣденіята, които получихъ отъ Т. Пазарджискія агрономъ, заминаването ми веднага за Кара-Мусалъ, поради проливнитѣ и постоянни дѣждове, бѣ невъзможно и би било безполезно; ето защо заминахъ на 20 май, когато получихъ съобщение, че врѣмето е благоприятно за изслѣдването.

При прѣгледа на лозята въ Кара-Мусалъ бѣхъ придруженъ отъ г. г. агронома и специалиста лозаръ въ Т. Пазарджикъ, управителя на разсадника въ Кара Мусалъ и кмета на сѣщото село.

За да дамъ нуждитѣ упѣтвания за борба противъ неприятеля, необходимо ми бѣ да узная врѣмето, въ което врѣдителя се явява у насъ въ своитѣ различни стадиуми на развитие.

Отъ стадиума, който заварихъ, а именно току що завиштитѣ се въ пашкули гжсенички и споредъ биологичното развитие на насѣкомото, врѣмето за траенето на разнитѣ му стадиуми ще бждатъ слѣднитѣ:

1. Отъ завилитѣ се въ пашкули гжсеници въ началото на м. юни настоящата година ще трѣбва да се появяватъ съвършенитѣ насѣкоми, т. е. пеперудкитѣ *Jno ampelophaga*, които ще снасятъ яйца по листата на лозата и ще хвъркатъ до края на м. юни.

2. Отъ яйцата къмъ втората половина на мѣсець юни ще се излупятъ гжсеничкитѣ отъ втората генерация и ще гризатъ младитѣ листа на лозята до края на есенъта.

3. Къмъ м. септември и нататѣкъ гжсеничкитѣ ще слизатъ долу къмъ корена и ще се завиатъ измежду пукнатинитѣ на кората или въ шумата въ зимни пашкулчета и въ тѣхъ ще прѣзимуватъ.

4. Идущата година въ началото на м. априль, а споредъ годината и по-рано, ще се очаква да изхвъркне отъ пашкулитѣ (споредъ Брамсонъ) първата генерация пеперудки които хвъркатъ до началото на м. май. Тѣ ще снасятъ яйца по лѣтораститѣ, новитѣ листица и по пжпкитѣ на лозата. Споредъ свѣденіята, които получихъ въ Кара-Мусалъ, пеперудката прѣзъ априль не се забѣлѣзвала. Твърдѣ е възможно, че при нашитѣ условия гжсеницата само прѣзимува въ пашкулитѣ, отъ които напролѣтъ излиза пакъ като гжсеница, т. е. единъ видъ втора генерация гжсеница. Вслѣдствие на

това ще имаме, значи, работа съ двѣ генерации гжсеници и само съ една генерация пеперуди, които да хвъркатъ прѣзъ м. м. юни, юли до августъ.

5. Отъ началото на м. априль до първата половина на м. май (включително) ще се появятъ гжсеничкитѣ, които ще унищожаватъ нѣжнитѣ пжпки и първитѣ млади листца на лозята.

6. Въ втората половина на м. май и до края на м. май гжсеничкитѣ ще се развиватъ по корена въ кората и по другитѣ хрусталаци изъ лозята въ бѣли паяджинови лѣтни пашкули за да излѣзатъ отъ тѣхъ пеперудкитѣ отъ (споредъ Брамсонъ) втората генерация.

Отклонения отъ изложеното до тукъ развитие на насѣкомото би могли да станатъ при екстренни години. Въ литературата се споменава още, че въ Кримъ (Русия) пеперудката има само една генерация.

Съотвѣтно съ тѣзи свѣдения по развитието на насѣкомото и свѣденията по траянето на всѣки единъ стадиумъ, прѣпорѣчвамъ срѣдствата съобразно съ мѣстнитѣ условия и прѣди всичко тѣзи, които ще могатъ да се прѣдприематъ безъ голѣми разноски отъ нашия земледѣлецъ. Причинитѣ, поради които ще трѣбва да се прѣдприематъ тѣзи срѣдства и самитѣ срѣдства сж слѣднитѣ:

Отъ самото развитие на насѣкомото се вижда, че гжсеницитѣ, излюпени прѣзъ м. юни и юли, къмъ края на есенята слизатъ долу къмъ корена и главно въ пукнатинитѣ на кората се криятъ и звиватъ въ зимни пашкулчета.

Освѣнъ пашкулчетата на въпросното насѣкомо има още много други насѣкоми, както и криптогами, които съхраняватъ по сжщия начинъ зародишитѣ си въ кората на лозовата главина. За да си състави човѣкъ понятие за голѣмата врѣда, нанасяна отъ разнитѣ неприятели на лозата, достатъчно е, отъ кой и да е коренъ съ ржка да отнеме частъ отъ кората (а тя се рони като глина) и види че въ неи има съ десетки и стотици пашкулчета и други зародиши на разни и най-опасни неприятели на лозата. Като ни е извѣстно, че само 2—3 гжсеници отъ въпросната пеперуда „Ино“ сж достатъчни да оголятъ цѣлъ единъ коренъ, не ще ни се види чудно, че миналата година Кара Мусалскитѣ лозя сж били въ пълната смисълъ на думата унищожени, и че лозята сж прѣдставляли голи, почернѣли кюгуци. Прѣзъ настоящата година поврѣдата е била по слаба. Ино се е явила въ по малки размѣри и лозаритѣ очакватъ извѣстна реколта; тѣ сж още и съ надѣжда че неприятеля постепенно се губилъ и че щѣлъ да се изгуби за винаги. Причинитѣ за това слабо развитие на неприятеля си обяснявамъ съ едно друго обсоятелство, а именно, че гжсеничкитѣ слѣдъ като унищожили миналата година лозята, когато послѣднитѣ сж били въ първата половина на вегетацията си, излѣзлитѣ отъ пашкулитѣ 2-ра гене-

рация пеперуди прѣзъ м. юни и юли не сж намѣрили и благоприятно мѣсто по оголѣнитѣ лозови корени въ Кара-Мусалско да снасятъ яйцата си, а сж прѣлѣтели и снѣли яйцата си по здравитѣ лозя на сжсѣднитѣ на Кара-Мусалъ общини. Така, че не е чудно идущата година сжшитѣ гжсенички да се явятъ по обратенъ пжтъ пакъ въ Кара Мусалъ и въ сжщото епидемично размножение.

Прѣдъ видъ на казаното до тукъ, ясно изпква едно отъ най-главнитѣ условия, което благоприятствува за развитието на насѣкомото и считаме за умѣстно да прѣпорѣчаме на лозаритѣ нѣкои специални за това условия, практични срѣдства за борба противъ врѣдителя а именно:

1. Къмъ началото на м. септември, прѣди гжсеничкитѣ да започнатъ да слизатъ къмъ корена на лозата, за да се завиватъ въ зимни пашкули, да се направятъ снопчета отъ слама (сѣно или под.) и завиятъ тѣсно около главината на лозата. Гжсеничкитѣ вмѣсто подъ кората на корена, ще се завиватъ въ сламата на снопчетата. Въ началото на зимата, прѣзъ зимата или рано на пролѣтъ снопчетата прѣдпазливо да се събератъ, поставятъ на кулища и изгарятъ. По този начинъ ще унищожимъ едно голѣмо множество отъ насѣкомото.

2. Понеже ще има още много гжсенички, които да сж получили всетаки да се завиятъ подъ кората на корена, необходимо е прѣзъ зимата или рано на пролѣтъ (главно до като не сж се появили пеперудкитѣ или гжсеничкитѣ на насѣкомото) да се извърши едно добро почистване на корена на лозата.

Прочистването най-добрѣ ще стане, като около разкритата отъ прѣстъ главина се постеле платно (човалъ) и старата кора на главината се добрѣ изстърже съ тжпъ желѣзенъ прѣдметъ или съ специални за цѣлѣта телени четки.

Всичкитѣ отпадѣци съ зародишитѣ въ тѣхъ трѣбва да се хвърлятъ въ приготвенъ за цѣлѣта прѣдварително огнь, а не да се хвърлятъ или заравятъ въ земята.

3. Понеже гжсеничкитѣ на въпросната пеперуда, а сжщо и на много други врѣдители завиватъ земнитѣ си пашкулчета и по други опадащи, като шума, вѣйки и пр. които се намиратъ въ лозето, трѣбва послѣднитѣ прѣзъ зимата безусловно и най-старателно да се събиратъ и изгарятъ.

Тѣзи 3 срѣдства намирамъ за най-прости, практични и ефикасни, които не изискватъ никакви парични разходи, както и за разнитѣ разтвори, а само единъ трудъ прѣзъ врѣмето когато земледѣлеца е най-свободенъ.

Извѣнъ тѣхъ, ако гжсеницата на пролѣтъ пакъ се появи, на второ мѣсто бихъ прѣпорѣчалъ да се употребятъ и разтвори. За най-подходящо считамъ (за да се улесни и лозаря и спести труда си) да се употребяватъ разтвори и

смѣси такива, които едноврѣменно да служатъ за прѣскане противъ перноспората и за отравяне на гжсеничкитѣ.

Тѣ сж: 1. Бордолозовъ разтворъ 1% съ примѣсъ 100 гр. парижка зеленина на 100 литра разтворъ.

2. Лабордовата смѣсъ съ прибавка на 100 гр. мѣденъ ацетатъ за 100 литри смѣсъ.

Ако разпространението на неприятеля е твърдѣ голѣмо, то на трето мѣсто може да се употрѣбятъ прѣскания специално за отравяне или директното убиване на гжсеницата, тѣ сж:

3. Разтворъ отъ арсенова сода или

4. 2% петролова емулзия.

За неизлишно считамъ да спомѣна още и за други срѣдства за борба съ насѣкомото, изискващи по-вече трудъ или парични срѣдства, но които винаги би се рентирали, ако интелигентния земледѣлецъ ги приложи правилно, главно на врѣме, или ако насѣкомото се е появило въ извънредно голѣмо количество. Тѣ сж слѣднитѣ:

1. Хващане на пеперудитѣ прѣзъ м. юни веднага слѣдъ появяването имъ, до като не сж още снели яйцата си.

Хващането може да стане съ хващателни фенери нарочно приготвени за цѣлта, но земледѣлецътъ може и самъ да си приготви подобенъ фенеръ, който да му върши сжщата работа и то по единъ простъ и практиченъ начинъ: на единъ сандѣкъ или маса се поставя широка тава, въ срѣдата ѣ плосакъ камѣкъ, а на камѣка обикновенъ фенеръ съ 4 стѣкла и съ запалена въ него лампичка (газениче). Въ тавата се налива вода и малко дървено масло или петролей (газъ за горене). Пеперудкитѣ, като хвъркатъ привечеръ и вечеръ, събиратъ се около фенера, удрятъ се по стѣклото и падатъ въ водата; петролея (или маслото), плуващъ по водата, ускорява умъртвяването на пеперудитѣ.

2. Хващането на пеперудкитѣ може да се извърши още и съ нарочно за цѣлта приготвени вѣтрила намазани съ обершновото лѣпило (равна пропорция на смола и ленено масло, смесени по особено наставление). Самото хващане съ вѣтрилото се извършва при този случай деня. Съ едната рѣжка се маха въ въздуха около лозата, а съ другата рѣжка и една метла се разпѣждатъ пеперудитѣ, които прѣзъ денѣтъ се криятъ и стоятъ подъ листата. Пеперудитѣ се полѣпнатъ на вѣтрилото.

3. Яйцата на пеперудитѣ, които се намиратъ по листата на купчинки по 50—60 въ едната, се сърсятъ и се унищожаватъ.

4. Ако се установи, че дѣйствително гжсеницата на пеперудата при нашитѣ климатични условия прѣзимува въ зимнитѣ си пашкулчета и на пролѣтъ излиза отъ тѣхъ за да на-нася врѣдитѣ, то добръ е да се прѣдприеме намазването най-

отдолъ на лѣтораститѣ (прѣстенообразно съ гжсениченъ клей) смѣсъ отъ асфалтъ и дървено масло или смѣсъ отъ катранъ смола, черъ сапунъ и рибена масъ, приготвявани по особени наставления. Гжсеничкитѣ, които излизатъ отъ корена, не ще могатъ да лазятъ нагорѣ, за да врѣдятъ на лозата.

Въ заключение, за прилагане на срѣдствата трѣбва да се спомене, че тѣ ще иматъ още по голѣма ефикасность, ако се прилагатъ съвмѣстно и едноврѣменно отъ всички лозари въ мѣстноститѣ, кждѣто неприятелятъ се е появилъ.

За да се тури основа за ограничаването или свършеното унищожаване на този опасенъ врѣдителъ въ нашитѣ лозя, спорѣдъ мнѣнието ми, добрѣ би било, Почитаемото Министерство да вземе слѣднитѣ мѣрки:

1) Да се възложи на специалиститѣ лозари, Управителитѣ на разсадницитѣ и Агрономитѣ да провѣрятъ, дали този неприятелъ на лозята не се е появилъ и на други мѣста, за която цѣль да се изпраща материалъ на опитнитѣ станции за опрѣдѣляне. Въ случай че се е явилъ, да се прѣдприематъ веднага най-подходящитѣ, прѣпорѣчвани отъ опитнитѣ станции срѣдства, догдѣто насѣкомото не се е размножило въ голѣми размѣри.

2. Да се отпускатъ на общинитѣ, въ които се е появилъ врѣдителя, помощи за покупка на парижка зеленина въ мѣденъ ацетатъ или тѣзи отрови да имъ се раздаватъ безплатно.

3. Да се възложи на кметоветѣ на такива общини да принуждаватъ населението да излиза на врѣме за прилагане на посоченитѣ имъ отъ агрономитѣ подходящи срѣдства.

Специално за Кара-Мусалъ, добрѣ ще бжде, Почитаемото Министерство да отпустне помощъ още сега и да прѣдостави сжщата за разпрѣдѣляне на земледѣлцитѣ отъ Агрономството въ Пазарджикъ.

Относно запознаването на земледѣлцитѣ и лозаритѣ съ врѣдителя *Jno ampélorhaga*, неговото развитие, животъ, както и срѣдствата за борба съ него, повѣрената ми станция ще издаде брошурка на популяренъ езикъ, която ще раздава безплатно.

Тѣзи сж, Г-нѣ Министре, изслѣдванията ми по възложената ми командировка за врѣдителя на лозята въ Кара-Мусалско, както и мнѣнието ми за срѣдствата и мѣркитѣ за прилагането на тѣзи срѣдства, съ които би могло да се ограничи или съвсѣмъ прѣмахне грамадната загуба причинявана на лозаритѣ отъ твърдѣ опасния врѣдителъ.

Овощарство.

Д. Гюлеметовъ.

Лѣтната рѣзидба на овощнитѣ дървета. ¹⁾

Филизене. — Филизенето при формовитѣ овощни дървета е толкова полезно, колкото и рѣзидбата на зрѣло при послѣднитѣ.

Нѣколко овощари оспорватъ реалнитѣ облаги, които принася филизенето, но оспорването не почива на здрава основа, защото ако сухата рѣзидба не бже послѣдвана отъ филизенето, тя не дава задоволителни резултати.

Съ филизенето се отстраняватъ всички излишни за дървото филизи, изкарали слѣдъ рѣзидбата, като се оставятъ само тѣзи, които сж необходими за образуването на етажнитѣ клонове при формата. Съ правилното прилагане на зрѣлото и сухото рѣзане, урегулирваме плодоносенето, а съ филизенето — правилното движение на соковетѣ по всички направления на овощнитѣ дървета.

За да се поврѣщатъ повече хранителни материи, за да се развиватъ по правилно и буйно по отдѣлно етажнитѣ клонове на формовото дърво, филизенето на младитѣ дрвчета трѣбва да се съблюдава и извършва съ по-голѣма точностъ, отколкото на старитѣ. То е особено полезно за слабо-растящитѣ въ сухитѣ и бѣдни почви дървета, които, за да се засиятъ въ развитието си, не е достатѣчно да се торятъ и рѣжатъ, но и основно да се филизятъ.

По-малко филизи се отстраняватъ при буйно растящитѣ въ богата почва дървета. Оставенитѣ въ по-голѣмо количество филизи ще отнематъ повече храна, та значително ще се намали буйността имъ, вслѣдствие на което ще се подготвятъ къмъ цвѣтѣне, а слѣдователно и къмъ плодоносене.

Ранното филизене се прѣдпочита прѣдъ късното. Филизимъ тогава, когато сме увѣрени, че нѣма да послѣдва вече пролѣтна слана, но обикновено се започва съ него, когато филизитѣ достигнатъ 10 см. дължина; филизенето не е лесна работа и прѣдставлява повече трудности, отколкото мислимъ. То може да бже извършено съ успѣхъ, само когато се практикува отъ лица, които иматъ основни познания по рѣзидбата на овощнитѣ дървета. Още по-чувствителенъ резултатъ трѣбва да се очаква отъ филизенето и тогава, когато се извършва отъ лицата, които сж извършили и рѣзидбата на сжщитѣ дървета, защото само тѣ могатъ да знаятъ най-

¹⁾ Заета отъ сш. „Земледѣлие“ кн. 7.

добрѣ, кои, какви и колко филизи да отстранятъ или оставятъ на извѣстно дърво, за да се развие правилно.

Кършене. — Кършенето на лѣтораститѣ се прѣдприема, когато послѣднитѣ сж въ зелено или трѣвно сѣстояние. Тѣй като не всички лѣтораста растатъ еднакво буйно и не се развиватъ равномерно, слѣдователно и кършенето не трѣбва да се извършва наведнѣжъ, а на нѣколко пѣти.

Кършатъ се всички лѣтораста, освѣнъ крайнитѣ, т. е. тѣзи, които служатъ за продължение на етажнитѣ клонове.

Прѣдназначенитѣ лѣтораста за кършене биватъ:

Врѣменни, които за слѣдующата година трѣбва да изчезнатъ при сухата рѣзидба.

Постоянни, т. е. тѣзи, които въ бѣдаще ще продължаватъ да се развиватъ и обрѣнатъ на плодни клонки.

Всички подплодни лѣтораста спадатъ къмъ първата категория и се кършатъ надъ 4-то и 5-то листо отъ основанието си.

Всички други, направо изкарали отъ старитѣ клонове, които впослѣдствие ще бѣдатъ плодни клонки, спадатъ къмъ втората категория и се кършатъ подъ 8-о листо отъ основанието си.

Кършенето може да се повтаря нѣколко пѣти върху единъ и сжщъ лѣторастъ прѣзъ лѣтото. Обикновено най-горната пѣпка до строшеното мѣсто на лѣтораста въ кратко врѣме се изкарва въ филизъ, който, като нарастне, кърши се наново подъ 2-ия листъ отъ основанието си. Въ случай, че и при второто кършене горнята пѣпка пакъ изкара, троши се надъ 1-вото листо отъ основанието.

По дългото кършене често пѣти не прѣдизвиква изкарване, а наедряване само на пѣпкитѣ въ пазвитѣ на листата.

По-късото кършене дава възможность на по-дългитѣ пѣпки да се развиятъ въ буйни лѣтораста.

Обикновено лѣтораститѣ на буйно растящитѣ дървета се кършатъ по-късо, а на слабо растящитѣ — по-дълго.

Ползата отъ кършенето на лѣтораститѣ при дърветата е неоспоримо голѣма.

Кършенето е една работа, която запълня и замѣстя рѣзидбата на дърветата; държи въ хармония развитието на разнитѣ части въ дървото; подготвя образуването на цвѣтнитѣ органи; спомага на лѣтораститѣ да налебеляватъ, да застраиватъ и се обрѣщатъ на плодни клонки. Най-послѣ, то оказва благотворно влияние и по отношение бързото развитие и нарастване на плодоветѣ прѣзъ лѣтото. Кършенето се практикува редовно у прасковата, ябълката и крушата, когато послѣднитѣ сж подчинени на редовна и правилна суха рѣзидба.

Червивостъта на овощията.

Червивостъта на ябълкитѣ и крушитѣ причинява така наречения завивачъ *Tortrix Pomenula* или *Grapholita Pomenana*. Той е една малка пеперудка, която хвърчи прѣзъ мѣсецитѣ юний и юлий, прѣзъ това врѣме снася на неузрѣлитѣ още плодове яйца, отъ които за 8—10 дни се излупватъ червейчета, които веднага пробиватъ плодетѣ, влизатъ вжтрѣ ядатъ месото и сѣменика. Червейчето е блѣдо съ глава червеножълтеникава. Слѣдъ 4—5 седмици излиза отъ плода и се скрива подъ кората на дървото или по едно тънко влакно се спуска до земята и се скрива, завива се, прѣкарва зимата и прѣзъ лѣтото излиза пеперудка, която почва да носи яйца по плодетѣ.

Този завивачъ причинява най-голѣми загуби на овощаря, тъй като червивитѣ плодове, прѣждеврѣменно зрѣятъ и падатъ, като не могатъ да се продаватъ, нито съхраняватъ, освѣнъ да се даватъ за храна на нѣкои добитѣци.

Червивостъта по сливитѣ причинява сливовия завивачъ *Tortrix Funebrena* или *Grapholita Funebrena*. Пеперудата е сжща, както първата, живота и е сжщъ, хвърчи прѣзъ сжщото врѣме, главно прѣзъ топлитѣ нощи, само че е по-малка отъ първата, червея се храни главно отъ мѣсото на узрѣвающитѣ сливи.

Червивостъта на гроздето причинява пеперудката *Tortrix Ambiguella*. Тя е по-малка. Червейчето ѝ е по-малко отъ първитѣ. Явява се въ двѣ генераций, първата при цвѣта, а втората — при зрѣнието на гроздето.

Срѣдствата за унищожението имъ сж: най-напрѣдъ събиране на всички паднали плодове изъ подъ дърветата и унищожението имъ, или да се дадѣтъ за храна на нѣкой добитѣци, защото ако се оставятъ не унищожени пакъ ще да излѣзатъ гжсеници. Да се изкрѣтва всичката мртва кора и се намаже, съ което намазване, ще се унищожатъ всички лаври подъ кората.

Камаритѣ, въ коитѣ се държатъ плодетѣ, да се държатъ затворени чакъ до м. юни, за да не могатъ изхвъркна пеперудитѣ, които въ затворена мѣстность, каквато е камарата, много лесно се унищожаватъ, ако е имало червиви плодове. Най-добрѣ е сега прѣзъ м. юни вечерно врѣме да се оставятъ въ градинитѣ хватателни фенери; такива фенери може да си построи всѣки овощаръ, като на мѣстото, където ще се ловятъ пеперудитѣ се постави една масичка или сандѣкъ. на нея една тепсия по-дѣкъбока, въ която се налива вода. Въ срѣдата на тепсията се поставя една плочка (камѣкъ) а върху камѣка единъ фенеръ съ запалена лампа, или свѣщъ. Така приготвенъ фенера може да работи цѣла нощъ,

— пеперудитѣ хвъркатъ около него, удрятъ се, падатъ и се давятъ въ водата. Въ водата може да се налѣе и малко дървено масло за да се хващатъ по добръ.

Като най-добри помощници на овощаря, въ това отношение, идатъ пойнитѣ птици на които зимно врѣме въ градинитѣ да се поставятъ трапези съ храна за да се привлечатъ повече.

гр. Златица.

Яс. Ивановъ.

В. Стрибърни.

Овощни вина.

Освѣнъ отъ плодоветѣ на лозата, но и отъ соковетѣ на различнитѣ други овощни плодове можемъ да получимъ приятни алкохолни напитки между които на първо мѣсто изпъкватъ така нареченитѣ овощни вина. За тѣхното приготвление най-много се употребяватъ плодоветѣ на френското грозде, нѣмското грозде, ягодитѣ и ябълкитѣ.

1. *Вино отъ френско грозде.* Отъ този овощенъ видъ се получава най-цѣнното вино, което най-много се приближава къмъ това отъ сжщинското грозде. За цѣлѣта могатъ да се употребятъ всички сортове отъ червеното, бѣлото и до извѣстна степенъ отъ черното фр. грозде. Послѣдното обикновенно се смѣсва съ бѣлото грозде. Плодоветѣ трѣбва да сж узрѣли, но не и прѣзрѣли. Бератъ се въ сухо врѣме, сутринъ слѣдъ вдигането на росата и то заедно съ семкитѣ. Набранитѣ плодове се настилатъ върху чисти платница, покриватъ се пакъ съ такива и се оставятъ така 1—2 дня, за да поумѣкнатъ и слѣдъ това се прѣсuvatъ въ обикновенни винарски прѣси. Получениятъ сокъ се налива въ чисти винени бѣчви. Тѣй като получената мѣстъ съдържа много киселина (2·2%) и малко захаръ (7—8%), то за да получимъ добро вино необходимо е, прѣвирането да стане съ прибавка на вода и захаръ. Киселината трѣбва съ прибавка на вода да се редуцира на 0·6—0·8%, а количеството на захарѣта да се увеличи на 14—27%.

Количеството на прибавката зависи отъ качеството на виното, което искаме да получимъ.

На 1 л. сокъ за обикновенно дом. питие туряме	2 л. вода и 500 гр. захаръ.
„ „ „ „ „ леко таблено вино	„ 2 л. води и 1000 гр. „
„ „ „ „ „ тежко	„ 1 л. вода и 1000 гр. „
„ „ „ „ „ десертно (ликйорно) вино	„ 1 л. вода и 1500 гр. „

Напълненитѣ бѣчви съ така приготвената мѣстъ се оставятъ при закрыта ферментация. Условиата за една добра

ферментация и всичко по нататъшно гледане е сжщо както при обикновенното натурално вино.

Получаване на вино отъ нѣмско грозде става по сжщия начинъ, само че набранитѣ плодове прѣди прѣсуването се прѣкарватъ прѣзъ ронкачка и съ прибавка на малко вода и захаръ се оставятъ да стоятъ 1—2 дня. За да получимъ добра мѣстъ на всѣки 1 л. сокъ прибавятъ 1—1.5 л. вода и 750—1000 гр. захаръ.

2. *Ябълково вино.* Отъ сока на ябълкитѣ се получава едно слабо на алкохолъ, но съ приятенъ и разхладителенъ вкусъ вино. Въ нѣкои страни като Германия (Бюртембергъ, Хесенъ, Франкфуртъ), Нормандия, Швейцария и пр., ябълковото вино е много обично питие и приготвянето му прѣдставлява цѣла индустрия. Прѣработването на ябълкитѣ въ това направление е едно отъ най добритѣ срѣдства за доброто използване на реколтата прѣзъ извънредно плодородни години. За приготвяне на ябълково вино се употрѣбаватъ специални сортове, наречени мощови сортове, които се отличаватъ по своята сравнително по голѣма съдържимостъ на захаръ (10—12 %) и хубава арома. Беритбата на плодоветѣ обикновенно става чрѣзъ стрѣскване върхуслама. Набранитѣ плодове се оставятъ 10—14 дня да дозрѣятъ, измиватъ се и се пристѣпя къмъ тѣхното мѣсение. Най добра мелница е франкфуртската, състояща се отъ два камени валеца, които прѣвършватъ прѣкаранитѣ овошия въ еднообразна каша. Получената каша се прѣсува веднага или се оставя 1—2 дня да пролежи. Мѣстътъ се налива въ бѣчви и по нататѣкъ се обработва както всички други вина. За да получимъ по траенъ продуктъ добръ е на всѣки 100 л. мѣстъ да се прибави 1—1½ л. спиртъ.

Чистото ябълково вино е слабо на алкохолъ, съдържа много бѣлтѣчни вѣщества, вслѣдствие на което е не трайно, ето защо още първата година трѣбва да се изпие. Колкото употрѣбенитѣ за цѣлѣта плодове сж по-доброкачествени, толкова и виното е по приятно за пиене.

2

Хроника

Въпрѣки многократнитѣ прѣдупрѣждения къмъ неизплатилитѣ абнати и до днесъ много отъ тѣхъ нитѣ си плащатъ нито поврѣщатъ книжкитѣ. Това тѣхно държанье е необяснимо и скандално. Ако не желаятъ да ни подкрѣпятъ съ плащанието на списанието, нека поне не ни затрудняватъ.

За послѣденъ пжтъ ги прѣдупрѣждаваме, че ако до 15 юлий не ни повърнатъ книжкитѣ или ги платятъ (5-тъ — 2 лева) ще имъ напечатимъ имената въ кн. 8 за да ги знаятъ всички.

Редакцията.

Поправка. Въмѣсто С. Геновъ четете С. Грековъ — автора на статията „Отелло“ н. к.

Синия камък на Земледѣлската Банка пристигна по клоноветѣ и се раздава на поржчалитѣ го лозари по 1-50 лв. килограмъ. Той е доставенъ отъ Америка и е отличенъ 98—99 чистота. Забавилъ се е по независящи отъ Банката причини.

Банката поврѣща капарото на тия които нежелаятъ да го приематъ.

Търговци спекуланти сж пуснали слухъ, че за идущата година щѣлъ да се докара много и евентъ синъ камъкъ. Споредъ компетентни лица даже и сега да се прѣкрати войната, пакъ не ще може да се достави евтенъ синъ камъкъ, а ако не се прѣкрати войната вноса му ще е абсолютно невъзможенъ и ще го купуватъ лозаритѣ неимовѣрно скъпо, а главно нѣма да намѣрятъ.

Затова свѣтваме лозаритѣ да приематъ синия камъкъ макаръ и ненуженъ имъ за това лѣто, за да имъ е сигурна реколтата догодина.

Научаваме се че Банката щѣла да направи нѣкои улеснения при изплащанieto му. Това е необходимо да стори Банката, ако иска да остане послѣдователна въ това, че тя сж доставката е цѣлила само да послужи на Българския лозаръ.

Ний знаемъ, че ако рѣче сега Банката да продаде синия камъкъ на търговци ще реализира голѣма печалба, но невѣрваме това да стори тя даже и съ тая който ще остане излишенъ отъ отказалитѣ се, а ще го задържи и ще го раздаде догодина пакъ на нуждающитѣ се лозари.

Министерството на Земледѣлието и Държавнитѣ имоти е отпуснало 500 лв. на Лозарско-овощарското Д-во „Борба“ въ с. Лѣсичево — Т. Пазарджишко за купуване на ракети за борба противъ градоноснитѣ облаци.

Законопроектъ противъ фалшификацията на вината се работи отъ Санитарната Дирекция, но какъвъ ще е и кога ще бжде внесенъ въ камарата не знаемъ, защото всичко се пази въ тайна.

Мислимъ че законопроектъ трѣбва да се изработва не само отъ Лѣкаритѣ, които ги интересува хигиеническата страна на въпроса, а съвмѣстно съ специалиститѣ лозари-винари, финансовитѣ и акцизнитѣ власти, които ги интересува ступанската и финансовата страна.

Въ слѣд. кн. ще се повърнемъ пообширно върху това.

Ето на трѣбва да се разгласи вече, че за идущата година не ще е позволено правене на вино освѣнъ отъ грозде за да се има прѣдъ видъ отъ винаритѣ и за да бжде приложенъ закона още тая година.

Лозовия писачъ. На много мѣста се е появилъ въ голѣмъ размѣръ лозовия писачъ и наниса поврѣда не само на листата, а много по-голѣма на гроздето, като го надрасква вслѣдствие на което зърната се напукватъ. Такива зърна не ще се развиятъ и ще останатъ зелени.

Добрѣ напръсканитѣ листа и зърна не се повреждатъ отъ тая бубулична. Затова нека се напръскаатъ добрѣ гроздетѣ и поврѣдата ще се намали до минимумъ.

Ломското Земледѣлско Лозарско Овощарско Д-во ще устрои изложба главно на грозда въ гр. Ломъ прѣзъ м. септемврий Направени сж постѣпки да се пътува съ 50 на сто намаление по желѣзницитѣ отъ желающитѣ да посѣтятъ изложбата.

Янкета на Лозарската станция въ Плѣвѣнъ. Министерството на Землед. бѣше натоварило Бѣлчо Ив. Бѣлчевъ, Босганджиевъ и Пушкаротъ да анкетиратъ досегашната дѣйность на Плѣв. Опитна Лозарска станция въ сръзка прѣжитѣ

който и сж създавани отъ Дирекцията на Земледѣлското училище въ Плевенъ подъ чийто контролъ бѣше поставена послѣднитъ години.

Анкеторитъ вършиха вече своята работа и заминаха въ София на докладъ.

Като се има прѣдъ видъ компетентността и самостоятелността на г-да анкеторитъ и ролята и назначението на лозарската опитна станция за успѣха на новото лозарство, можемъ съ спокойствие и пълна вѣра да чакаме резултата отъ тая анкета, а той не може да бжде другъ освѣтъ всѣкому заслуженото и пълна свобода за дѣйствие на Лозарската станция.

Изпитъ за техници. На есень ще се произведатъ изпититъ на специалисти и техници съ срдно и непълно срдно образование. Тѣ сж раздѣлени на три категории.

а) Специалисти лозари, овощари, градинари и др. съ срдно или (съ срдно и незавършено висше образование;

б) Техници, свършили срдно земледѣлко или специално училище у насъ и въ чужбина;

в) Техници, съ незавършено срдно или съ завършено специално училище по лозарство, овощарство, градинарство или такова по другъ нѣкой клонъ отъ земледѣлието въ странство. (бр. 21 отъ Земледѣлски Наредби 1915 г.)

Въпроси и отговори.

Въпросъ № 5. Господинъ редакторе, моля, ако ви е възможно отговорете ми на слѣдното: Имамъ американско лозе 10 годишно и 5 годишно. Отъ тази пролѣтъ изъ лозето се явиха жълти лози, и жълтението отъ нѣколко дни се усили. Лѣтораситъ на жълтитъ лози сж по-слаби. Лозитъ ми иматъ подложка Порталисъ половината и Монтикола другата половина. Почвата нѣма варъ. Направихъ слѣдния опитъ за лѣкъ. съ варено млѣко залѣхъ около чуканитъ 39—40 лози. Моля явете ми има ли нѣкакво лѣкарство за тази болѣстъ — жълтението.

с. Драганово
26—V 1915 г.

Съ почитъ:
Р. Г. Марковъ.

Въпросъ № 6. Моля почитаемата редакция, да ми съобщи въ слѣдующия брой на почитаемото списание слѣдното: Имамъ 16 годишно лозе сортирано, което до сега е било най-буйно по ръстъ и доста задоволително по плодоношение. Подложката е *Riparia portalis*. И до сега всички сортове вървѣха много добръ. Тази година сортоветъ „Grand noir“ и „Agamon“ внезапно пожелтѣха, даже и побѣлѣха а заедно съ това и лѣтораситъ отслабнаха. Сжщитъ сортове миналата 1914 г. дадохъ изобилень плодъ при единъ; и сжщи начинъ на рѣзване въ продължение на 10 години. Затова моля да ми се укаже какъ бихъ могълъ най-скоро и най-сигурно да имъ възвърна прѣдишнитъ нюанси на листата, а заедно съ това буйността на растежа. Моля сжщо да ми се укаже: 1) начина на торението на лозитъ и количеството на необходимата торъ за единъ кютукъ или за

1 декаръ, 2) Тази болѣсть ще има ли за послѣдствие умирането (изсѣхането) на тия сортове или е възможно излѣкуването имъ и какъ.

28/VI — 1915 г.

Съ почитъ: Ю. Т.

Въпросъ № 7. Господинъ редакторе, моля чрѣзъ списанието Ви отговорете ми „бѣлото гниене“ по гроздето, съ какво да се прѣдпази, и то какъ;

Копането на лозята слѣдъ цвѣтѣнието всѣкога може ли да се извършва въ влага слѣдъ дѣжъ, или въ сухо е по добръ, съ цѣлъ плода да не се поврѣди, и отъ друга страна да има полза.

Има едно малко лозе на единъ мой селенинъ, до днесъ 20 юний никакъ не е прѣскано, и нѣма никаква слѣда отъ пероноспора, а азъ прѣскахъ до цвѣтѣнието два пѣти и веднага слѣдъ цвѣтѣнието и се виждатъ петна тукъ тамъ по не-прѣсканитѣ листа, на какво се дължи това.

с. Сливекъ

Съ почитание:

20/VI — 1915 г.

В. Хр. Рачевъ.

Отговоръ № 5. — Ако пожелтитѣ лози сж поединчно изъ лозето причината за жълтението имъ е една отъ слѣднитѣ: 1) подложитѣ сж размѣсени и сж попаднали лози отъ неотговорящи подложки за почвата; 2) отъ механически поврѣди и 3) отъ самото присаждане. Ако лозитѣ които жълтеятъ сж на едно мѣсто въ кръгъ или линия (ивица) или заематъ цѣлото лозе и почвата нѣма варъ, причината се крие въ физическитѣ свойства на почвата — *най-вече въ подпочвената влага*, или че коренитѣ на лозитѣ сж допрѣли до непропускаемъ пластъ, чистъ варовникъ, камъкъ и пр.

Съ опита който сте направили ще усилите жълтението, ако въ почвата има достатъчно за нормалното развитие на лозата варъ, затова около лозитѣ, гдѣто сте поливали съ варено млѣко ще полѣте съ 2% растворъ отъ зеленъ камъкъ (съчикъбрусъ).

За спиране жълтението на лозитѣ и да се помогне на пожълтитѣ да се поправятъ, ще отстраните подпочвената влага като направите сега канали (дренажъ). Съ тѣхъ ще отведете подпочвената вода, която се стича отъ съседнитѣ лозя въ вашето. Слѣдъ това около пожълтитѣ лози ще разкопаете дълбоко съ лопата, лозитѣ покършете, изфиллизете ги и ги вържете въ колове. Съ тѣзи операци ще се помогне да се затопли почвата по-скоро поради което и излишната влага ще се испари по-скоро и лозитѣ ще се поправятъ. На есенъ жълтитѣ лози ще наторите добръ съ прѣгорелъ оборски торъ, ще ги зарините по дълбоко и напролѣтъ ще ги рѣжите по низко.

Ако надъ вашето лозе има баиръ съ варовита почва отъ които се стича въ лозето Ви подпочвена варовита вода и причинява жълтението ще прѣдпазите лозето, като на горния край на лозето копаете отворенъ каналъ отъ 1 до 1½ м. дълбокъ, за да събира и отважда водата.

Подобни жълтения на лозята се явяватъ винаги въ дъждовнитѣ години, каквато бѣ ланската и тази, но като се засуши и затопли почвата лозята се поправятъ.

Ломъ.

Цв. Пеневъ.

Отговоръ № 6. — Отговоръ на въпроса ще намѣрите въ отговоръ на въпросъ № 5. Като допълнение ще Ви кажа още че причината за жълтението на вашето лозе щомъ е 10 годишно и не е жълтелo до сега, е подпочвената влага за отстранението и ще постъпите както е казано въ отговора на въпросъ № 5. На есень когато оберете гроздето ще наторите лозето, като хвърлите на декарь 10—15 кола прѣгорѣлъ оборски торъ. За въ бѣдаще ще си торите лозето всѣки 4 години. За улеснение можете да си раздѣлите лозето на 4 парцели и всѣка година да наторявате по една парцела. Лозето на есень ще заровите по дълбоко, а прѣзъ идната рѣзидба ще го рѣжете по ниско, жълтението е врѣмено и лозето ще се поправи.

Да се освѣдомите по-подробно за торението на лозята набавете си 10-та книга отъ лозарска библиотека нова лоза (торенето на лозята) па и всичкитѣ 10 книги отъ тази библиотека. Набавката на книгитѣ може да стане чрѣзъ редакцията или направо отъ автора имъ въ Ломъ.

Ломъ.

Цв. Пеневъ.

Отговоръ № 7. Обширенъ отговоръ на въпроса Ви отнoсно бѣлото гниене ще намѣрите въ миналогодишната книжка — 5 на списанието въ специалната статия за бѣлото гниене.

Тукъ само ще Ви повторимъ да прѣскаете гроздето съ 3% бордолозовъ разтворъ и да избѣгвате правене на рани по лозата. Слѣдъ кършене да прѣскаете веднага ранитѣ съ сжщия разтворъ.

Кога и какъ да се копае лозето четете въ кн. 3 т. г. въ статията „Обработката на почвата въ лозята“.

Появили сж се петна отъ пероноспора по листата, защото не сте прѣскали добръ и разтвора кой знай какъ сте приготвили — четете „Пероносперата и борбата съ нея“ въ кн. 4—5 т. г. отъ Б. Ив. Бѣлчевъ.

Да нѣма петна — мана въ лозето на сжсѣда ви е случайно и може да се обясни съ положението на мѣстото му, и невѣрвайте че ще се запази до край щомъ наблизо има вече мана.